

Avdelningen för domstolsutveckling
FÖRFATTARE
GODKÄND AV

Ansöknings- och kungörandeavgifter vid allmän domstol

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Författningsförslag.....	6
2.1	Förslag till ändring i förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna	6
2.2	Förslag till ändring i Rättegångsbalken	14
2.3	Förslag till ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning	16
2.4	Förslag till ändring i varumärkeslagen (2010:1877)	17
2.5	Förslag till ändring i firmalagen (1974:156)	18
3	Inledning.....	19
3.1	Uppdraget.....	19
3.2	Projektet och arbetets bedrivande.....	19
3.3	Domstolsverkets uppdrag	19
3.4	Allmänna utgångspunkter	21
4	Bakgrund.....	23
4.1	Allmänt om ansökningsavgifter i offentlig förvaltning	23
4.2	Ansökningsavgifter vid allmän domstol	23
4.3	Kungörande och kungörandeavgifter vid allmän domstol	25
4.4	Artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna	26
4.5	Bakgrund till nuvarande lagstiftning	27
4.5.1	Ansökningsavgifter	27
4.5.2	Kungörandeavgifter	30
5	Andra avgiftsnivåer och metoder	32
5.1	Den summariska processen vid Kronofogdemyndigheten.....	32
5.2	Ärenden som under 2011 flyttades över från allmän domstol till förvaltningsmyndighet	32
5.3	Ansökningsavgiften i skiljeförfarandet.....	33
6	Europeisk statistik och domstolsavgifter i tre nordiska länder.....	34
6.1	Statistik från Europa	34
6.2	Danmark.....	35
6.3	Finland.....	36
6.4	Norge	38
6.5	Fyra jämförande exempel.....	39
7	Olika metoder för att ta ut ansökningsavgift	41
7.1	Ansökningsavgifter som är schablonmässigt bestämda	41
7.2	Ansökningsavgifter i proportion till tvisteföremålets värde	42
7.3	Ansökningsavgifter som beräknas utifrån ekonomiska mål.....	43
7.3.1	Är det lämpligt att använda ekonomiska mål som metod för att bestämma ansökningsavgifterna?	44
7.3.2	Finns det ett tillförlitligt ekonomiskt underlag att använda för att beräkna kostnaderna för de mål och ärenden som är förenade med ansökningsavgift?	45
8	Ansökningsavgifter beräknade med hjälp av de styckkostnader som Domstolsverket årligen tar fram	48
8.1	Inledning	48
8.2	Två alternativ	49
8.2.1	Ansökningsavgifter beräknade utifrån en andel i procent av styckkostnaden för den aktuella mål- eller ärendetypen	49

8.2.2	Ansökningsavgifter beräknade utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden för de avgiftsbelagda målen och ärendena	50
8.2.3	Bedömning och förslag	51
9	Utformning av reglerna	52
9.1	Ett grundbelopp.....	52
9.1.1	Bedömning och förslag	53
9.2	Grundbeloppets storlek.....	54
9.3	Regelbunden översyn av avgifterna	55
10	Ansökningsavgiftens storlek för varje mål- och ärendekategori.....	56
10.1	Avgiftsgrupper.....	56
10.2	Ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden	57
10.3	Gemensamma ansökningar	57
10.4	Familjemål.....	58
10.5	Förenklade tvistemål (FT-mål)	58
10.6	Tvistemål.....	59
10.7	Mål och ärenden vid mark- och miljödomstol	59
10.8	Enskilda åtal.....	60
10.9	Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion	60
10.10	Ärenden enligt rättegångsbalken	60
10.11	Domstolsverkets förslag	62
11	Kungörandekostnader och kungörandeavgiften.....	64
11.1	Nuvarande beräkningsmodell.....	64
11.2	Tillämpning av nuvarande beräkningsmodell	64
11.3	Bedömning och förslag.....	67
12	Tilläggsavgift för överlämnade mål från bland annat Kronofogdemyndigheten	68
13	Index och indexuppräknning av dagens avgiftsnivåer	71
13.1	Konsumentprisindex.....	71
13.2	Implicitprisindex.....	71
13.3	Annonskostnadsindex	72
13.4	Val av index	72
13.5	KPI-uppräknning av dagens avgiftsnivåer och föreslagna avgiftsnivåer	72
14	Ekonomiska konsekvenser.....	74
14.1	Ansöknings- och tilläggsavgifter	74
14.2	Kungörandeavgifter	74

Bilagor

Bilaga 1	Regeringsuppdrag till Domstolsverket
Bilaga 2	Förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna

1 Sammanfattning

Domstolsverkets uppdrag har bestått i att överväga om det bör införas nya principer för uttaget av de avgifter som gäller enligt förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna samt att föreslå nya nivåer för dessa.

Dagens avgiftssystem kännetecknas av att avgifterna är schablonmässigt bestämda. Flera avgifter har inte har ändrats sedan mitten av 1990-talet och nya avgifter har tillkommit utan att samtliga avgifter har blivit föremål för en gemensam översyn. Avgifterna framstår i flera avseenden som slumpmässigt valda och med omotiverade nivåskillnader. Till detta kommer också att de ansökningsavgifter som tas ut i Sverige vid en europeisk jämförelse är mycket låga.

Domstolsverket har valt att inrikta arbetet på att ta fram en praktisk metod för hur avgifterna ska bestämmas och löpande kunna räknas upp. Arbetet har bedrivits utifrån utgångspunkten att den som vänder sig till en allmän domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som därmed drabbar det allmänna (prop. 1964:75 s. 309). Domstolsverket har vidare strävat efter att skapa ett logiskt system med förutsägbara avgifter som även fortsättningsvis ska vara administrativt enkelt för domstolarna att ta ut. En annan viktig utgångspunkt har varit att avgiften ska kunna ställas i relation till den kostnad staten har haft för målet eller ärendet och i relation till vad andra mål eller ärenden kostar i fråga om ansökningsavgift.

Domstolsverket föreslår att ekonomiska mål ska användas som metod för att bestämma ansökningsavgifter till allmän domstol, i stället för den nuvarande metoden att bestämma avgifterna schablonmässigt. Det förslag som Domstolsverket lämnar bygger på en metod som innebär att ansökningsavgifterna beräknas utifrån ett grundbelopp. Grundbeloppet ska beräknas utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden för mål och ärenden. För varje mål- och ärendegrupp ska även en multiplikator bestämmas. Ansökningsavgiften ska motsvara grundbeloppet multiplicerat med det aktuella målets eller ärendets multiplikator. Domstolsverket föreslår att grundbeloppet ska bestämmas till 10 procent av den genomsnittliga styckkostnaden, vilket f.n. är 950 kr och att ansökningsavgifter ska tas ut för följande avgiftsgrupper och med följande grundbelopp.

- Gemensamma ansökningar: ett grundbelopp (950 kr)
- Domstolsärenden: ett grundbelopp (950 kr)
- Familjemål: ett grundbelopp (950 kr)
- Förenklade tvistemål: två grundbelopp (1 900 kr)
- Tvistemål: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Mark- och miljömål: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Enskilda åtal: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion: tre grundbelopp (2 850 kr)

Till skillnad från vad som gäller enligt nuvarande avgiftssystem föreslår Domstolsverket också att ansökningsavgifterna vart tredje år ska bli föremål för översyn genom att grundbeloppet beräknas.

När det gäller kungörandeavgiften föreslår Domstolsverket att avgiften i fortsättningen ska bestämmas schablonmässigt och att det för närvarande inte finns skäl att ändra den nuvarande avgiften om 3 000 kr. Liksom beträffande grundbeloppet föreslår Domstolsverket att kungörandeavgiften ska bli föremål för översyn vart tredje år.

Domstolsverket lämnar även ett förslag som ligger utanför ramen för uppdraget och som är helt fristående från Domstolsverkets förslag i övrigt. Förslaget innebär att de mål som överlämnas till tingsrätt för fortsatt handläggning (vanligen mål om betalningsföreläggande som inleds vid Kronofogdemyndigheten) ska beläggas med en tilläggsavgift som tas ut av sökanden. Tilläggsavgiften ska motsvara hälften av det belopp som sökanden skulle ha betalat om målet hade inletts genom en ansökan om stämning. Om tilläggsavgiften inte betalas ska målet kunna avvisas från vidare handläggning vid tingsrätten. Domstolsverket föreslår vidare att tilläggsavgiften ska utgöra en rättegångskostnad.

Domstolsverkets förslag till ny metod för att bestämma ansökningsavgifter och förslaget om förhöjda ansökningsavgifter innebär att statens intäkter kommer att öka. År 2011 var de totala intäkterna av ansökningsavgifter cirka 36 mnkr. Baserat på tillströmningen av de mål- och ärendegrupper som är förenade med ansökningsavgift till tingsrätterna under 2011, den föreslagna metoden samt de föreslagna avgiftsnivåerna skulle årsintäkterna av ansökningsavgifter komma att uppgå till cirka 122 mnkr. Intäkterna av de föreslagna tilläggsavgifterna för mål som överlämnats främst från Kronofogdemyndigheten skulle, beräknat på samma sätt, komma att uppgå till cirka 25 mnkr.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till ändring i förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna,

dels att bilagan ska upphöra att gälla,

dels att nuvarande 5 och 9-11 §§ ska betecknas 18-19 och 21-22 §§,

dels att de nya 18-19 och 22 §§ ska ha följande lydelse,

dels att 1, 2, 4, 6, 9-11 ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas elva nya paragrafer, 4 a-4 b, 7-8 och 12-17 och 20 §§, med följande lydelse och

dels att det i förordningen närmast före 1, 2, 7, 16, 17, 18, 19 och 20 §§ ska införas nya rubriker med följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Inledande bestämmelse

1 §

Denna förordning gäller avgifter för ansökningar (ansökningsavgifter) och för kungörande i konkurs- och ackordsärenden (kungörandeavgifter) vid allmän domstol. Det som föreskrivs i denna förordning om allmän domstol gäller även mark- och miljödomstol.

Avgiften ska fastställas av domstolen och betalas till staten i de fall och med de belopp som anges i en särskild avgiftslista (Bilaga).

Särskilda bestämmelser om avgifter för mark- och miljödomstols verksamhet finns i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

Denna förordning gäller avgifter för ansökningar (ansökningsavgifter), *avgifter för mål som överlämnats från Kronofogdemyndigheten (tilläggsavgifter)* och för kungörande i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion (kungörandeavgifter) vid allmän domstol. Det som föreskrivs i denna förordning om allmän domstol gäller även mark- och miljödomstol.

Avgiften ska *tas ut* av domstolen och betalas till staten. *Ansökningsavgifterna beräknas med utgångspunkt i ett grundbelopp. Närmare bestämmelser om grundbeloppet finns i 7 och 20 §§. Ansökningsavgifterna följer av 8-15 §§. Kungörandeavgifterna följer av 16 §. Närmare bestämmelser om tilläggsavgifterna finns i 4 a-4 b och 17-18 §§.*

Betalning av avgift

2 §

Ansökningsavgift ska betalas av den som anhängiggör ett mål eller ett ärende.

Ansökningsavgift ska betalas av den som inleder ett mål eller ett ärende. Tilläggsavgift ska betalas av den som inlett målet vid Kronofogdemyndigheten.

Kungörandeavgift i konkursärenden ska betalas av konkursboet och i ärenden om företagsrekonstruktion av gäldenären.

4 §

Ansökningsavgift skall betalas när målet eller ärendet inleds. Bestämmelser om avvisning på grund av utebliven betalning av ansökningsavgiften finns i 42 kap. 4 § och 47 kap. 4 § rättegångsbalken och 10 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

En ansökningsavgift ska betalas när ett mål eller ett ärende inleds. Bestämmelser om avvisning på grund av utebliven betalning av ansökningsavgiften finns i 42 kap. 4 § och 47 kap. 4 § rättegångsbalken och 10 § lagen (1996:242) om domstolsärenden.

4 a §

En tilläggsavgift ska betalas för ett mål som enligt 36 eller 54 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning överlämnas till tingsrätt. Tilläggsavgiften ska betalas innan rätten beslutar om målets handläggning.

Bestämmelser om avvisning på grund av utebliven betalning av tilläggsavgiften finns i 60 b § lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning.

4 b §

Vad som sägs om tilläggsavgift i 1, 2, 4 a och 17-18 §§ ska gälla även överlämnade ärenden enligt 3 kap. 13 och 16 §§ varumärkeslagen (2010:1877) och 16 j och 16 m §§ firmalagen (1974:156). Vad som sägs i 1, 2, 4 a och 17 §§ om Kronofogdemyndigheten gäller i stället Patent- och registreringsverket respektive registreringsmyndigheten. Vad som sägs i 17 § om betalningsföreläggande och handräckning gäller i stället ansökan om administrativ hävning.

Bestämmelser om avvisning på grund av utebliven betalning av tilläggsavgiften finns i 3

kap. 22 § varumärkeslagen (2010:1877) och 16 r § firmalagen (1974:156).

6 §

Kungörandeavgifter i konkursärenden eller ackordsärenden skall betalas när beslut om konkursen eller ackordsförhandlingen har meddelats. Kungörandeavgift i konkursärenden eller ärenden om företagsrekonstruktion ska betalas när beslut om konkurs eller ackordsförhandling har meddelats.

Bestämmelser om avvísning på grund av utebliven betalning av kungörandeavgiften finns i 3 kap. 12 § lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion.

Ansökningsavgifter i mål och ärenden

7 §¹

Grundbeloppet är 950 kr.

8 §²

För förenklade tvistemål utgår en ansökningsavgift som motsvarar två grundbelopp.

Med förenklade tvistemål avses i denna förordning mål som handläggs enligt reglerna i 1 kap. 3 d § rättegångsbalken och mål enligt förordningen (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande³.

För ett mål som har börjat handläggas som ett förenklat tvistemål och som efter rättens beslut har övergått till att handläggas som ett ordinärt tvistemål utgår endast avgift som för förenklade tvistemål.

9 §

För familjemål utgår en ansökningsavgift som motsvarar ett grundbelopp.

Med familjemål avses i denna förordning mål som handläggs enligt 14 kap. äktenskapsbalken och 20 kap. 1 § föräldrabalken.

¹ Tidigare 7 § upphävd genom F 2008:173

² Tidigare 8 § upphävd genom F 2008:173

³ EUT L 199, 31.7.2007, s. 1 (Celex 32007R0861).

10 §

För gemensamma ansökningar utgår en ansökningsavgift som motsvarar ett grundbelopp.

Med gemensamma ansökningar avses i denna förordning sådana mål som anges i 18 § första stycket 4 förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion.

11 §

För andra tvistemål än de som avses i 8-10 §§ utgår en ansökningsavgift som motsvarar tre grundbelopp.

För de ärenden som handläggs enligt rättegångsbalken och som registreras som tvistemål utgår, om inte något annat framgår av denna förordning, inte någon ansökningsavgift. För de ärenden som avser ansökan om säkerhetsåtgärd enligt 15 kap. rättegångsbalken utgår dock en ansökningsavgift som motsvarar tre grundbelopp.

12 §⁴

För mark- och miljömål utgår en ansökningsavgift som motsvarar tre grundbelopp.

Med mark- och miljömål avses i denna förordning mål som handläggs vid mark- och miljödomstol i första instans, dock inte

– mål om utdömande av vite efter särskild ansökan av myndighet och,

– mål om utdömande av tilläggsavgift enligt plan- och bygglagen (1987:10), samt

– mål för vilka avgift tas ut enligt 2 eller 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken.

För de ärenden vid mark- och miljödomstol där avgift inte tas ut enligt 2 eller 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, utgår en ansökningsavgift som motsvarar ett grundbelopp.

⁴ Tidigare 12 § upphävd genom F 2008:173

13 §

För följande domstolsärenden utgår en ansökningsavgift som motsvarar ett grundbelopp:

- adoption, vårdnad eller umgängesrätt,
- namn enligt namnlagen (1982:670),
- testamentsvittnesförhör,
- förordnande av boudredningsman, bodelningsförrättare eller skiftesman,
- tillstånd till försäljning m.m. enligt 7 kap. 8 § äktenskapsbalken eller 24 § sambolagen (2003:376),
- beslut om särskild förvaltning enligt 9 kap. 8 § äktenskapsbalken,
- förordnande om rätt att bo kvar i det gemensamma hemmet enligt 18 kap. 2 § äktenskapsbalken eller 28 § sambolagen (2003:376),
- tillstånd till försäljning av fast egendom eller tomträtt enligt 19 kap. 13 § ärvdabalken,
- förordnande enligt 3 eller 6 § lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt,
- tillstånd till fusion enligt 12 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar,
- likvidation och förordnande av likvidator enligt 25 kap. aktiebolagslagen (2005:551), 11 kap. lagen (1987:667) om ekonomiska föreningar och 2 kap. 37 § lagen (1980:1102) om handelsbolag och enkla bolag,
- entledigande av styrelseledamot eller förvaltare enligt 9 kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220),
- kraftlöshetsförklaring av fullmakt enligt 17 § lagen (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område,
- förordnande enligt lagen (1929:145) om skiljemän,
- förordnande av sammanträdesledare enligt 7 och 20 §§ lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,

- blodundersökning enligt lagen (1958:642) om blodundersökning m.m. vid utredning av faderskap,
- sjöförklaring,
- entledigande av någon annan än sökanden från ett uppdrag som angetts ovan,
- informationsföreläggande enligt 53 c § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, 57 c § patentlagen (1967:837), 35 c § mönsterskyddslagen (1970:485), 18 b § firmalagen (1974:156), 9 c § lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, 9 kap. 5 a § växtförädlarrättslagen (1997:306) eller 9 kap. 1 § varumärkeslagen (2010:1877).
- intagande i protokoll för framtida säkerhet
- verkställbarhetsförklaring enligt lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister

14 §

För enskilda åtal utgår en ansökningsavgift som motsvarar tre grundbelopp.

Med enskilda åtal avses i denna förordning mål som handläggs enligt 47 kap. rättegångsbalken och som inleds vid tingsrätt, hovrätt eller högsta domstol.

15 §

För konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion utgår en ansökningsavgift som motsvarar tre grundbelopp.

Kungörandeavgiften

16 §

Kungörandeavgiften i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion är 3 000 kr.

Tilläggsavgiften

17 §

Tilläggsavgiften ska motsvara hälften av det belopp som sökanden skulle ha betalat om målet hade inletts genom en ansökan om

stämning. När tilläggsavgiften bestäms ska den ansökningsavgift användas som gällde vid tidpunkten när ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning gavs in till Kronofogdemyndigheten.

Om återbetalning av avgift

5 §

Ansökningsavgiften skall betalas tillbaka om rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) har beviljats den part som har betalat avgiften.

18 §

Ansökningsavgiften *eller tilläggsavgiften* ska betalas tillbaka om rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) har beviljats den part som har betalat avgiften.

Överklagande

9 §

Beslut om avgift enligt denna förordning får överklagas hos Domstolsverket. *Skrivelsen med* överklagandet ska ha kommit in till den domstol som meddelade beslutet inom ett år från den dag då avgiften betalades.

19 §

Ett beslut om avgift enligt denna förordning får överklagas hos Domstolsverket. Överklagandet ska ha kommit in till den domstol som meddelade beslutet inom ett år från den dag då avgiften betalades.

Den omständigheten att *skrivelsen med* överklagandet getts in till Domstolsverket utgör inte något hinder mot att överklagandet tas upp till prövning, om handlingarna har kommit in före överklagandetidens utgång.

Den omständigheten att överklagandet getts in till Domstolsverket utgör inte något hinder mot att överklagandet tas upp till prövning, om handlingarna har kommit in före överklagandetidens utgång.

Domstolsverkets beslut får inte överklagas.

Domstolsverkets beslut får inte överklagas.

Fastställande av grundbelopp m.m.

20 §

Domstolsverket ska, före utgången av mars månad vart tredje år, ge in underlag till regeringen för beräkning av grundbeloppet. Domstolsverket ska, vid samma tidpunkt, ge in underlag för beräkning av kungörandeavgiften.

10 §

Domstolsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för

21 §

Domstolsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för

verkställigheten av denna förordning.

11 §

Hos den domstol som fastställer avgift enligt denna förordning ska ett exemplar av förordningen hållas tillgänglig för allmänheten.

verkställigheten av denna förordning.

22 §

Hos den domstol som *tar ut* avgift enligt denna förordning ska ett exemplar av förordningen hållas tillgängligt för allmänheten.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

2013:+

1. Denna förordning träder i kraft d. + 2013.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.
3. 20 § tillämpas första gången år 2016.

2.2 Förslag till ändring i Rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken att 18 kap. 8 a § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap. 8 a §

I mål där 1 kap. 3 d § första stycket tillämpas gäller följande i stället för bestämmelserna i 8 §.

Ersättning för rättegångskostnad får inte avse annat än kostnad för

1. rättslig rådgivning under en timme vid ett tillfälle för varje instans och med belopp som motsvarar högst den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) under en timme,
2. ansökningsavgift,
3. resa och uppehälle för part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse inte föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,
4. vittnesbevisning,
5. översättning av handling.

Om en part har handlat så att 3 eller 6 § är tillämplig, får dock ersättning till motparten avse dennes samtliga kostnader enligt 8 §.

Ersättning utgår endast i den mån kostnaden varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt.

Ersättning som anges i andra stycket 3 utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Har målet till en början handlagts i annan ordning än som gäller för mål som avses i denna paragraf, utgår ersättning för kostnad som avser den tidigare handläggningen enligt de kostnadsregler som gäller för denna.

Har ett mål om betalningsföreläggande

I mål där 1 kap. 3 d § första stycket tillämpas gäller följande i stället för bestämmelserna i 8 §.

Ersättning för rättegångskostnad får inte avse annat än kostnad för

1. rättslig rådgivning under en timme vid ett tillfälle för varje instans och med belopp som motsvarar högst den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) under en timme,
2. ansökningsavgift,
3. resa och uppehälle för part eller ställföreträdare i samband med sammanträde eller, om personlig inställelse inte föreskrivits, resa och uppehälle för ombud,
4. vittnesbevisning,
5. översättning av handling.

Om en part har handlat så att 3 eller 6 § är tillämplig, får dock ersättning till motparten avse dennes samtliga kostnader enligt 8 §.

Ersättning utgår endast i den mån kostnaden varit skäligen påkallad för tillvaratagande av partens rätt.

Ersättning som anges i andra stycket 3 utgår enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Har målet till en början handlagts i annan ordning än som gäller för mål som avses i denna paragraf, utgår ersättning för kostnad som avser den tidigare handläggningen enligt de kostnadsregler som gäller för denna.

Ersättning utgår också för tilläggsavgift.

eller handräckning överlämnats till tingsrätt får, om målet därefter avgörs genom tredskodom mot svaranden, ersättning även avse skälig kostnad för högst en rättegångsskrift eller inställelse vid högst ett sammanträde inför rätten. Sådan ytterligare ersättning lämnas, om inte särskilda skäl föranleder annan bedömning, med belopp som motsvarar högst hälften av den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) under en timme.

Har ett mål om betalningsföreläggande eller handräckning överlämnats till tingsrätt får, om målet därefter avgörs genom tredskodom mot svaranden, ersättning även avse skälig kostnad för högst en rättegångsskrift eller inställelse vid högst ett sammanträde inför rätten. Sådan ytterligare ersättning lämnas, om inte särskilda skäl föranleder annan bedömning, med belopp som motsvarar högst hälften av den ersättning som betalas för rådgivning enligt rättshjälpslagen (1996:1619) under en timme.

2.3 Förslag till ändring i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning att det i lagen ska införas en ny paragraf, 60 b §, med följande lydelse.

60 b §

För mål som har överlämnats till tingsrätt enligt 36 eller 54 §§ gäller 42 kap. 3-4 §§ rättegångsbalken. Vad som där sägs om ansökningsavgift ska i stället gälla tilläggsavgift.

När ett mål som har överlämnats enligt 54 § avvisas enligt första stycket ska rätten även undanröja Kronofogdemyndighetens utslag.

2.4 Förslag till ändring i varumärkeslagen (2010:1877)

Härigenom föreskrivs i fråga om varumärkeslagen (2010:1877) att det i lagen ska införas en ny paragraf, 3 kap. 22 §, med följande lydelse.

22 §

För ärenden som har överlämnats till tingsrätt enligt 3 kap. 13 och 16 §§ gäller 42 kap. 3-4 §§ rättegångsbalken. Vad som där sägs om ansökningsavgift ska i stället gälla tilläggsavgift.

När ett ärende som har överlämnats enligt 3 kap. 16 § avvisas enligt första stycket ska rätten även undanröja Patent- och registreringsverkets beslut om hävning.

2.5 Förslag till ändring i firmalagen (1974:156)

Härigenom föreskrivs i fråga om firmalagen (1974:156) att det i lagen ska införas en ny paragraf, 16 r §, med följande lydelse.

16 r §

För ärenden som har överlämnats till tingsrätt enligt 16 j och 16 m §§ gäller 42 kap. 3-4 §§ rättegångsbalken. Vad som där sägs om ansökningsavgift ska i stället gälla tilläggsavgift.

När ett ärende som har överlämnats enligt 16 m § avisas enligt första stycket ska rätten även undanröja registreringsmyndighetens beslut om hävning.

3 Inledning

3.1 Uppdraget

Regeringen beslutade den 1 september 2011 att ge Domstolsverket i uppdrag att överväga om det bör införas nya principer för uttaget av de ansöknings- och kungörandeavgifter som gäller enligt förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna (domstolsavgiftsförordningen). I uppdraget ingår att formulera principerna, för det fall nya sådana föreslås, samt att då också ange nya nivåer för avgifterna med utgångspunkt från de föreslagna principerna. Om nya principer inte föreslås ingår det i stället i uppdraget att föreslå nya avgiftsnivåer med utgångspunkt från de riktlinjer som gäller i dag.

Uppdraget i sin helhet framgår av *bilaga 1*.

Genom beslut den 7 juni 2012 har regeringen förlängt tiden för redovisning av uppdraget från den 25 maj 2012 till den 30 november 2012.

Uppdraget har genomförts som ett projekt i Domstolsverket.

3.2 Projektet och arbetets bedrivande

Projektorganisationen har bestått av en styrgrupp, en projektgrupp och en referensgrupp från domstolarna. Projektgruppen har kontinuerligt under projektet rapporterat till styrgruppen samt löpande informerat generaldirektören om arbetet. Vid ett avslutande möte den 16 november 2012 har projektgruppens arbete muntligen presenterats för generaldirektören och styrgruppen. Därefter har den skriftliga rapporten färdigställts.

En stor del av projektgruppens arbete har bestått i att ta fram internt material såsom statistik och ekonomiskt underlag. Insamling av fakta har även skett genom studier av tidigare utredningar, förarbeten till aktuell lagstiftning och utländsk rätt samt genom kontakter med referensgruppen.

3.3 Domstolsverkets uppdrag

Hur avgifter till allmän domstol ska vara utformade har, såvitt Domstolsverket kunnat finna, inte varit föremål för någon övergripande utredning sedan 1980. Sedan dess har både samhället och Sveriges Domstolar genomgått stora förändringar. Måltillströmningen till allmän domstol har t.ex. ökat kraftigt sedan dess och många processrättsliga reformer har genomförts. Bland annat har parternas ansvar för att driva ett mål eller ett ärende framåt förtydligats liksom domstolarnas skyldighet att bedriva materiell processledning samt att verka för förlikning.

Under arbetets gång har det blivit tydligt att det finns ett behov av en ingående analys av hur avgifter till allmän domstol ska vara utformade. Grundläggande frågor som varför en avgift ska tas ut och vad som ska uppnås med avgiften måste besvaras. Detta inte minst efter studier av gällande rätt i våra nordiska grannländer där reglerna om avgifter till domstolarna är utformade på ett annat sätt och ofta med väsentligt högre avgiftsnivåer än i Sverige. Om avsikten med en avgift t.ex. endast är att en part ska bidra med en del av den kostnad han eller hon förorsakar staten påverkar det hur avgiften ska utformas. Om avsikten i

stället är att styra beteenden, för att t.ex. minska måltillströmningen eller uppmuntra till förlikning, kan reglerna behöva utformas på ett annat sätt.

En annan sak som noterats under arbetets gång är att regler om avgifter till domstol i hög grad är beroende av eller påverkar hur andra bestämmelser är eller bör vara utformade. Det gäller bland annat regler om rättshjälp, om fördelning av rättegångskostnader och om möjligheten att besluta om avvisning om en avgift inte betalas. Särskilt när det gäller kungörandeavgifterna är det Domstolsverkets bedömning att det borde göras en gemensam översyn över samtliga de författningar som reglerar avgifter som tas ut inom ramen för ett konkursförfarande. Även de materiella reglerna om borgenärernas kostnadsansvar i konkurslagen borde enligt vår uppfattning ha varit föremål för en sådan gemensam översyn. Att kungörandeavgifterna i dag regleras tillsammans med ansökningsavgifterna framstår enligt Domstolsverkets mening mer som ett resultat av tidigare renodlingar och förenklingar av avgifter vid domstolarna än som en välavvägd placering och det borde därför övervägas att bryta ut reglerna om kungörandeavgifterna från ansökningsavgifterna. För att översynen ska vara komplett bör alltså även nämnda regler analyseras.

Domstolsverkets uppdrag omfattar dock inte att göra en allmän översyn av regelverket kring avgifter till allmän domstol. Uppdraget är i stället att överväga om det bör införas nya principer för uttaget av *de avgifter som gäller* enligt domstolsavgiftsförordningen samt att föreslå nya nivåer för dessa.

Mot den bakgrunden har detta arbete begränsats och främst inriktats på att ta fram en praktisk metod för hur ansöknings- och kungörandeavgifterna till allmän domstol ska bestämmas och löpande räknas upp. Arbetet har även begränsats på så sätt att Domstolsverket tidigt valt att inte arbeta vidare med vissa i och för sig tänkbara lösningar, t.ex. andra avgifter än ansökningsavgifter. Domstolsverket har heller inte arbetat med frågan om vilka mål- och ärenden som över huvud taget ska vara avgiftsbelagda, utan har utgått från att samma mål och ärenden som enligt nuvarande regler är avgiftsbelagda också ska vara det i fortsättningen.

För att ändå belysa behovet av en allmän översyn och vilka andra lösningar som skulle kunna övervägas mer grundligt har det ytligt berörts sådana lösningar i vissa avsnitt. Som en bakgrund finns även en kort beskrivning av reglerna i Norge, Danmark och Finland, men Domstolsverket har inte haft möjlighet att mer grundligt utvärdera hur dessa länders regler fungerar i praktiken.

3.4 Allmänna utgångspunkter

Domstolsverket har tagit hänsyn till flera omständigheter vid valet av metod, för uttag av ansökningsavgifter. Arbetet har bedrivits utifrån följande utgångspunkter.

En första utgångspunkt är att den som vänder sig till en allmän domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som han eller hon på detta sätt förorsakar det allmänna (prop. 1964:75 s. 309).

Det är även av grundläggande betydelse att den administrativa bördan för domstolarna inte ökar genom förändrade regler om ansökningsavgifter och att reglerna därför förblir enkla att tillämpa och är förutsägbara. I detta ligger att käranden eller sökanden inte ska behöva presentera ett särskilt underlag för att ansökningsavgiften ska kunna fastställas. Någon omfattande prövning för att fastställa ansökningsavgiften ska heller inte krävas. Därmed undviks också att avgiftens storlek blir en tvistefråga i sig. Det ska även fortsättningsvis vara möjligt för domstolarnas registratorer och annan administrativ personal att fastställa ansökningsavgiften i de allra flesta fallen.

Det är också viktigt att reglerna om ansökningsavgifter är pedagogiskt utformade och att det finns en logik i systemet. Det bör finnas en möjlighet att ställa ansökningsavgiften i relation till den kostnad staten har haft för målet eller ärendet och i relation till vad andra mål eller ärenden kostar i fråga om ansökningsavgift. Dagens avgiftssystem ger inga svar på dessa frågor, utan avgifterna framstår i stället som slumpmässigt valda och med omotiverade nivåskillnader.

När det gäller avgiftsnivåerna är det vidare viktigt att de är rimligt avvägda. Avgifterna bör inte hamna på en sådan nivå att de kommer i konflikt med medborgarnas grundläggande rätt till domstolsprövning. Det är heller inte aktuellt för Domstolsverket att föreslå helt andra och drastiskt högre avgiftsnivåer än de som gäller enligt nuvarande regler, t.ex. sådana avgiftsnivåer som finns i Danmark (se avsnitt 6.2). En förutsättning för sådana avgiftsnivåer är nämligen att t.ex. rättshjälpsreglerna samtidigt ses över, vilket inte ingår i Domstolsverkets uppdrag

Å andra sidan är det även viktigt att avgifterna inte är för låga. Avgifterna enligt nuvarande regler är så låga att t.ex. käranden i ett tvistemål i praktiken endast bidrar med en mycket liten del för att täcka den kostnad han eller hon vållar staten genom sin talan. De är även så låga att de inte avhåller en part från att inleda en rättegång som parten själv inser är onödig och som inte bör belasta Sveriges Domstolar. Det finns fall som måste ses som missbruk av domstolsprocessen. Det kan t.ex. vara fråga om grundlösa skadeståndskrav, ibland om astronomiska belopp, eller obefogade fodringskrav eller vissa enskilda åtal. Det förekommer även tvister som får anses drivas i trakasserande syfte. Det gäller t.ex. vårdnadsfall där en part upprepade gånger väcker talan mot en annan part som har skyddade personuppgifter och som fått ensam vårdnad på grund av tidigare våld eller trakasserier. Högre ansökningsavgifter kan motverka att denna typ av tvister tar domstolens resurser i anspråk. Mot denna bakgrund, och även med beaktande av att ansökningsavgifterna inte har höjts sedan 1995, bör det finnas ett förhållandevis stort utrymme att nu genomföra generella höjningar av ansökningsavgifterna.

Det är också viktigt att nivåerna på ansökningsavgifterna är rimliga utifrån vilka mål eller ärenden det gäller. För varje mål- och ärendetyp finns aspekter som måste beaktas och de närmare överväganden Domstolsverket gjort när det gäller detta redovisas i avsnitt 10.

4 Bakgrund

4.1 Allmänt om ansökningsavgifter i offentlig förvaltning

Ansökningsavgifter är vanliga i den offentliga förvaltningen och tas ofta ut vid prövning av ärenden som t.ex. gäller tillstånd, godkännande eller dispens. Avgifterna är som huvudregel fasta, vilket framför allt beror på ett önskemål om att en avgift ska vara enkel och överskådlig för den enskilde. En fast avgift har också ansetts rättvis på så sätt att alla medborgare får betala lika mycket för samma tjänst oavsett var i landet man bor (Sätt rätt pris! En handledning i prissättning och kalkylering för statliga myndigheter, Ekonomistyrningsverket, ESV 2001:11, s. 27).

Möjligheten för myndigheter under regeringen att ta ut avgifter regleras i avgiftsförordningen (1992:191). Förordningen är dock subsidiär i förhållande till andra förordningar eller särskilda beslut av regeringen (2 §). Det finns en rad förordningar och beslut med avvikande bestämmelser.

Huvudregeln enligt avgiftsförordningen är att avgifter som tas ut ska beräknas så att full kostnadstäckning uppnås (5 §). I förordningen finns en bestämmelse om avgiftsklasser och i flera materiella författningar med regler om ansökningsavgifter finns föreskrivet att en myndighet ska ta ut en avgift enligt en viss klass, vars belopp framgår av nämnda bestämmelse (10 §). Det finns tio avgiftsklasser. Den lägsta avgiftsklassen är 250 kr och den högsta 38 000 kr.

Indelningen i avgiftsklasser bygger på uppgifter om genomsnittlig handläggartid för att pröva ett normalärende jämte en beräkning av genomsnittliga kostnader som ursprungligen Riksrevisionsverket år 1990 inhämtat från berörda myndigheter och departementen inom statsförvaltningen. Avgifterna enligt förordningen bygger således i princip på en beräknad tidsåtgång för ett normalärende inom ärendeslaget i fråga och en genomsnittlig timkostnad för prövning av ärenden i statsförvaltningen. Ekonomistyrningsverket gör med några års mellanrum en översyn av beloppen enligt 10 § avgiftsförordningen och föreslår regeringen vid behov att dessa ska ändras med hänsyn till kostnadsutvecklingen (Avgifter för prövning av ärenden, En handledning för Regeringskansliet, kommittéer och särskilda utredare, Ekonomistyrningsverket, ESV 2003:29 s. 7, 30).

4.2 Ansökningsavgifter vid allmän domstol

Ansökningsavgifter vid allmänna domstolar regleras inte i avgiftsförordningen, utan i stället gäller domstolsavgiftsförordningen. Av betydelse för ansökningsavgifterna är även vissa bestämmelser i bl.a. rättegångsbalken (RB) och rättshjälpslagen (1996:1619, RhjL).

Ansökningsavgiften i allmän domstol ska betalas av käranden eller sökanden när ett mål eller ärende inleds (2 och 4 §§ domstolsavgiftsförordningen). Att ansökningsavgiften betalas är en grundläggande processförutsättning och handläggningen av målet eller ärendet påbörjas inte förrän betalning skett. Om ansökningsavgiften inte betalas, trots ett föreläggande om det, ska stämningsansökan eller motsvarande avvisas (42 kap. 4 § och 47 kap. 4 § RB och 10 § lagen [1996:242] om domstolsärenden).

Det är domstolen som fastställer vilken avgift som ska betalas. Det finns en avgiftslista bifogad till domstolsavgiftsförordningen och i den anges de belopp som ska betalas för varje mål- eller ärendetyp. Avgiftslistan är uttömmande och innebär att ansökningsavgiften enbart bestäms utifrån vilken typ av mål eller ärende som har inletts vid domstolen. Listan innebär även att ansökningsavgifterna är schablonmässigt bestämda.

Enligt listan tas följande ansökningsavgifter ut.

- Ärenden om verkställbarhetsförklaring enligt lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister, 750 kr
- Ärenden om konkurs eller företagsrekonstruktion, 500 kr
- Tvistemål, vissa mark- och miljömål samt enskilda åtal, 450 kr
- Domstolsärenden, 375 kr
- Ärenden om intagande i protokoll för framtida säkerhet, 275 kr

Ansökningsavgift tas inte ut för alla mål och ärenden, utan vissa är helt avgiftsbefriade. Det gäller t.ex. brottmål, ärenden om god man och förvaltare och ärenden om skuldsanering. Mål om betalningsföreläggande och handräckning som lämnas över från Kronofogdemyndigheten är också helt avgiftsbefriade vid domstolen (prop. 1989/90:85 om ny summarisk process, s. 73).

Under vissa omständigheter kan vidare en kärke eller sökande i ett enskilt mål eller ärende vara befriad från att betala ansökningsavgift. En kärke eller sökande som har beviljats rättshjälp behöver t.ex. inte betala ansökningsavgift när han eller hon inleder ett mål eller ärende (19 § RhjL). Om en kärke eller sökande under handläggningen av ett mål eller ärende beviljas rättshjälp ska ansökningsavgiften dessutom betalas tillbaka till honom eller henne (5 § domstolsavgiftsförordningen). Ett annat exempel på en part som inte behöver betala någon ansökningsavgift är en sökande som lämnar in en egen ansökan om konkurs (3 § första stycket 3 domstolsavgiftsförordningen).

Nuvarande regler om ansökningsavgifter är utformade på ett sådant sätt att det administrativa arbetet med avgifterna inte är särskilt betungande för domstolarna. Det är normalt personalen på tingsrätternas målkanslier som beslutar vilken ansökningsavgift som ska betalas i det enskilda fallet. Endast i mer komplicerade fall, t.ex. när det är svårt att avgöra vilken typ av mål eller ärende som inletts, lämnas frågan över till dömande personal.

Även om det är domstolen som fastställer avgiften betalas inte avgiften till domstolen, utan till staten. De allmänna domstolarnas verksamhet är alltså inte till någon del avgiftsfinansierad. Rent praktiskt administreras avgifterna av Domstolsverket och den enskilde betalar avgiften till Domstolsverket som i sin tur överför pengarna till statskassan.

Sammanfattningsvis kännetecknas ansökningsavgifterna enligt nuvarande regler av följande fem omständigheter.

1. Avgiften tas ut när ett mål eller ärende inleds.

2. Avgiften bestäms enbart av vilken mål- eller ärendetyp som inleds och är en schablon.
3. Avgiften är en grundläggande processförutsättning.
4. Vissa mål- och ärendetyper är helt avgiftsbefriade.
5. Vissa personkategorier/partier är helt avgiftsbefriade.

4.3 Kungörande och kungörandeavgifter vid allmän domstol

Kungörandeavgifterna, liksom ansökningsavgifterna, regleras i domstolsavgiftsförordningen. Kompletterande bestämmelser om kungörandeavgifter finns även i konkurslagen (KonkL) och Domstolsverkets föreskrifter om redovisning av konkurskostnader och betalning av konkursavgifter m.m. (DVFS 2010:5). För ärenden om företagsrekonstruktion finns också regler av betydelse i lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion och i Domstolsverkets föreskrifter om betalning av avgift enligt 3 kap. 11 § första stycket 5 lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion (DVFS 2005:4). Båda nämnda föreskrifter är meddelade med stöd av 10 § domstolsavgiftsförordningen.

Reglerna om kungörandeavgifter är i vissa delar utformade på liknande sätt som för ansökningsavgifter. Det är t.ex. domstolen som ska fastställa kungörandeavgiften och betalningen ska ske till staten. Avgiftens storlek är även schablonmässigt bestämd och har angetts i den avgiftslista som bifogats domstolsavgiftsförordningen. Kungörandeavgiften är för närvarande 3 000 kr.

I övriga delar skiljer sig dock reglerna åt. Till skillnad från ansökningsavgifter, som tas ut för många mål- och ärendetyper, tas kungörandeavgift endast ut i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion (se närmare om i vilka situationer nedan). Detta trots att kungörandekostnader förekommer även i andra mål och ärenden, bland annat när kungörelsedelgivning används. Kungörandeavgiften är vidare en form av tilläggsavgift, som utgår utöver ansökningsavgiften, för att täcka en specifik kostnad en domstol har i konkurs- och företagsrekonstruktionsärenden.

Under en konkurs ska domstolen vid flera tillfällen utfärda kungörelser. Ett beslut om konkurs ska genast kungöras genom annonsering i Post- och Inrikes Tidningar och i en ortstidning (2 kap. 24 § och 15 kap. 1 § KonkL). I samma annons kungörs regelmässigt också kallelse till edgångssammanträde. I en konkurs som leder till utdelning ska kungöras att förvaltaren har upprättat ett utdelningsförslag (11 kap. 6 § och 13 kap. 6 § KonkL). För det fall ett beslut fattas om att bevakningsförfarande ska äga rum i en konkurs ska detta också kungöras (9 kap. 3 § KonkL) liksom ett beslut om att lägga ned konkursen på grund av frivillig uppgörelse (12 kap. 2 § KonkL) och ett beslut av högre rätt att upphäva ett konkursbeslut (2 kap. 25 § KonkL).

Kungörandeavgift ska endast betalas i de konkursärenden där ett beslut om konkurs har meddelats (se 6 § domstolsavgiftsförordningen). Avgiften är densamma oavsett hur många kungörelser domstolen utfärdat i ärendet. Det är tingsrätten som utformar kungörelserna och som beställer de annonser som ska publiceras. Det är även tingsrätten som initialt betalar kungörandekostnaden. Kungörandeavgiften är dock en konkurskostnad som ska betalas av konkursboet

(14 kap. 1 § första stycket 5 och 14 kap. 2 § KonkL). I egenskap av företrädare för konkursboet betalar konkursförvaltaren kungörandeavgiften till Domstolsverket i samband med att konkursen avslutas (6 och 10 §§ samma förordning samt 4 och 5 §§ DVFS 2010:5). I den mån konkurskostnaderna inte kan betalas av boet blir i stället staten betalningsskyldig (se dock 14 kap. 3 § KonkL om borgenärs ansvar för konkurskostnader), vilket i praktiken innebär att kungörandeavgift endast tas ut i de konkurser som avslutas med utdelning.

När det gäller ärenden om företagsrekonstruktion betalas kungörandeavgiften i stället av gäldenären (6 och 10 §§ domstolsavgiftsförordningen och DVFS 2005:4). Avgiften ska även, till skillnad från vad som gäller för konkursärenden, betalas i förskott (3 kap. 11 § första stycket 5 lagen [1996:764] om företagsrekonstruktion och DVFS 2005:4).

Avslutningsvis kan nämnas att kungörandeavgift ska skiljas från efterbevakningsavgift som är en annan tilläggsavgift som i vissa fall ska betalas i ett konkursärende. Efterbevakningsavgift tas ut för kungörande av ett beslut om efterbevakning och betalas av den borgenär som ansökt om att gäldenären ska försättas i konkurs (9 kap. 20 § KonkL och 6 § DVFS 2010:5).

4.4 Artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

En utgångspunkt som Domstolsverket redan har presenterat är att ansökningsavgifterna inte får bli så höga att de kränker medborgarnas rättigheter (se avsnitt 3.4). Den närmare bakgrunden till denna utgångspunkt har sin grund i artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna av den 4 november 1950 (Europakonventionen) och den där föreskrivna *rätten till en rättvis rättegång*. Eftersom ett rättssystem med höga avgifter kan göra det omöjligt för en sökande att få sin sak prövad i domstol kan ett avgiftssystem stå i strid med denna bestämmelse. Av betydelse för om ett rättssystem är förenligt med artikel 6.1 är förutom domstolsavgifternas storlek även möjligheterna till befrielse eller nedsättning av avgifterna för personer som saknar möjlighet att betala dem (se refererade förarbetsuttalanden angående systemet i Danmark i avsnitt 6.2). Europadomstolen har i flera fall⁵ där talan avvisats på grund av att avgifter inte har betalats funnit artikel 6.1 kränkt på grund av att avgifterna har varit så höga att klagandena i realiteten saknat möjlighet att betala dem. I ett avgörande mot Georgien⁶ fann domstolen däremot att avgifterna som sökanden skulle betala var måttliga och att rätten till domstolsprövning därför inte var kränkt (Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, En kommentar till Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna, tredje uppl., 2007, s. 173).

⁵ Aït-Mouhoub mot Frankrike, Kreuz, Jedamski och Jedamska och Teltronic-CATV, samtliga mot Polen, samt Weissman m.fl. mot Rumänien

⁶ Apostol mot Georgien

4.5 Bakgrund till nuvarande lagstiftning

4.5.1 Ansökningsavgifter⁷

Innan den nuvarande domstolsavgiftsförordningen trädde i kraft 1987 fanns bestämmelser om avgifter till allmän domstol i stämpelskattelagen (1964:308) och expeditionskungörelsen (1964:618). I förarbetena till dessa författningar angavs den alltså gällande grundsatsen att den som vänder sig till en domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som därmed drabbar det allmänna (prop. 1964:75 s. 309).

Stämpelskatteutredningen

Stämpelskatteutredningen, som tillsattes i maj 1977, hade till huvuduppgift att se över reglerna om stämpelskatt och expeditionsavgift. Utredningen redovisade sina förslag bl.a. i delbetänkandet Avgifter vid tingsrätt m.m. (Ds B 1980:7). Enligt direktiven skulle översynen i första hand syfta till ett förenklat och mer lättöverskådligt system. Behovet av förenklingar ansågs särskilt påtagligt i fråga om expeditionsavgifterna. I betänkandet lämnades förslag till en särskild förordning som tog upp de avgiftsregler som avser tingsrätterna.

I sina överväganden konstaterade Stämpelskatteutredningen att ett beslut som innebär att kostnaderna i en verksamhet helt eller till viss del ska täckas av avgifter innebär att ett *ekonomiskt mål* läggs fast för verksamheten. Frågan om kostnadstäckning blir härigenom föremål för beslut på den politiska nivån där olika intressen kan vägas mot varandra. Den myndighet som har ansvaret för verksamheten får en klar utgångspunkt för sin ekonomiska uppföljning. Den som konfronteras med en avgift får vidare en motivering till avgiftens höjd. Utredningen konstaterade också att frågan om avgiftspliktens omfattning i de allmänna domstolarna tidigare hade behandlats av 1953 års Stämpelutredning men att något klart ekonomiskt mål inte hade formulerats (Ds B 1980:7 s. 142).

När det gällde frågan om att formulera ett ekonomiskt mål för verksamheten vid domstolarna framhöll Stämpelskatteutredningen att de statsfinansiella aspekterna och önskemålet om ett rättvist kostnadsansvar måste vägas mot argument som hänger samman med den särskilda karaktär som verksamheten vid domstol har. I en del fall utesluter denna avgiftsfinansiering. Vidare anfördes (Ds B 1980:7 s. 143):

”En generell invändning som ibland förs fram mot avgiftsbeläggning av samhällets prestationer är att en verksamhet i första hand kommit till för det allmänna bästa och inte primärt för att betjäna den som anlitar verksamheten. Detta argument har dock i en rad fall inte ansetts utgöra något hinder mot statsmakternas beslut om avgiftsbeläggning. Sålunda belastar kostnaderna för en rad av samhällets kontrollfunktioner de kollektiv som på ett eller annat sätt föranleder kontrollen. Någon värdering av hur stor samhällets nytta av kontrollverksamheten är i förhållande till avgiftsbetalarnas har inte gjorts. Statsmakterna har i stället bedömt det som rimligt att de som föranleder verksamheten helt får täcka kostnaderna för denna med avgifter, även om verksamheten också är av betydande värde för samhället.”

Mot denna bakgrund lämnade utredningen förslag på vilka ekonomiska mål som borde gälla för de olika verksamheter som förekommer vid domstolarnas

⁷ Bakgrunden till de nuvarande reglerna om ansökningsavgifter har tidigare beskrivits av Konkurstillsynsutredningen och detta avsnitt har i stora delar hämtats från utredningens betänkande Ny konkurstillsyn, Del 1, (SOU 2000:62), s. 215–217.

målenheter och vid inskrivningsmyndigheter. En utgångspunkt var därvid att avgift vid tingsrätterna skulle tas ut som avgift för olika begärda åtgärder och inte för den utgående handlingen i sig eller för registrering eller prövning av en ansökan. De ekonomiska målen innebar alltså att hela eller delar av självkostnaden för olika mål och ärenden skulle täckas av avgifterna. När det gäller verksamheten vid en målenhet delade utredningen upp denna i olika grupper (Ds B 1980:7 s. 143-144).

I fråga om *brottmålen* ansåg utredningen att dessa mot bakgrund av principiella handläggningsskillnader i förhållande till tvistemålen alltså skulle vara avgiftsbefriade. Särskilt rättens skyldighet att tillvarata den misstänktes rättigheter och rättens utredningsskyldighet lyftes fram. Utredningen förde ett resonemang avseende *de enskilda åtalen* och möjligheten att, mot bakgrund av deras speciella karaktär i förhållande till övriga brottmål, avgiftsbelägga dessa. Utredningen föreslog emellertid inte någon avgift för dessa mål eftersom det ansågs att måltypen var mycket ovanlig och att den helt saknade statsfinansiell betydelse (Ds B 1980:7 s. 109-112).

När det gällde *mål om lagsökning och betalningsföreläggande* bedömde utredningen, främst mot bakgrund av att målgruppen organisatoriskt regelmässigt handlades av särskild personal, att det var möjligt att få fram en så korrekt självkostnad att den kunde ligga till grund för avgiftsättningen. Utredningen kom också till slutsatsen att handläggningkostnaderna, cirka 100 kr, för måltypen inte utgjorde något hinder mot att fastställa ett ekonomiskt mål innebärande full kostnadstäckning (Ds B 1980:7 s. 119-120 och 145).

När det gällde *FT-målen* stannade utredningen för ett förslag innebärande att samma avgift skulle tas ut för dessa mål som för mål om lagsökning och betalningsföreläggande. Bakgrunden till slutsatsen var framförallt FT-lagens huvudsyfte om att hålla nere parternas rättegångskostnader (Ds B 1980:7 s. 146).

Genomsnittskostnaden avseende *övriga tvistemål* uppskattades vara mycket hög, över 1 000 kr, och utredningens uppfattning var att en avgift i den nivån skulle vara orimlig. Utredningen fann också anledning att befara att en drastisk avgiftshöjning skulle kunna innebära att befogade anspråk inte kom under domstolsprövning. Enligt utredningen vore det i stället motiverat att utifrån en samlad bedömning fastställa ett ekonomiskt mål som gjorde det möjligt att få en rimlig och lämplig avgiftsättning. Utredningen framhöll också att tvistemålen är en heterogen målgrupp med mål av skiftande svårighetsgrad och handläggningstid. Mot denna bakgrund anförde utredningen att en avgift baserad på en genomsnittskostnad kunde framstå som orättvis. Utredningens slutsats var emellertid att en lösning med mer differentierade avgifter, där olikheter skulle kunna beaktas, skulle bli mer komplicerad och i motsats till utredningens direktiv inte leda till ett system som var lättöverskådligt och enkelt att tillämpa. Utredningen stannade för ett förslag med ett gemensamt ekonomiskt mål som skulle innebära att avgiften endast skulle täcka en viss procent av den genomsnittliga självkostnaden. Således skulle staten svara för de merkostnader som uppkommer för de mest resurskrävande målen. Med hänvisning till de brister och osäkerheter som utredningen konstaterade i det underlag som vid tiden fanns att tillgå för att beräkna kostnaderna föreslog utredningen att en schablonmässigt bestämd avgift tills vidare skulle tas ut (Ds B 1980:7 s. 146-147, 151 och 156).

Utredningen framhöll för de *indispositiva tvistemålen* del särskilt domstolens rättsvårdande funktion och kom till slutsatsen att kostnadsrelaterade avgifter inte borde införas. Avgiftsnivån borde enligt utredningen i stället bestämmas schablonmässigt. För enkelhetens skull stannade utredningen för att avgifterna borde bestämmas till samma nivå som avgifterna i lagsöknings- och betalningsföreläggandemålen (Ds B 1980:7 s. 151-152).

Propositionen 1981/82:31 om avgifter vid tingsrätt, m.m.

I den proposition (prop. 1981/82:31) som följde efter stämpelskatteutredningen framhölls återigen grundsatsen att den som vänder sig till en domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som därigenom drabbar det allmänna.

Däremot fick Stämpelskatteutredningens förslag om att fastställa ekonomiska mål för delar av verksamheten vid tingsrätterna inte gehör hos regeringen. I stället borde schablonmässiga avgifter tas ut, på samma sätt som fram till den tidpunkten, vilka skulle fastställas av regeringen med den begränsningen att avgifterna inte fick sättas högre än kostnaderna (prop. 1981/82:31, s. 10).

Som bakgrund till slutsatsen fördes ett principiellt resonemang om vilka intressen som verksamheterna vid tingsrätterna ska tillgodose. Beträffande de *indispositiva tvistemålen* framhölls att processen, innefattande tvingande regler och domstolens uppgift att i familjemål tillvarata barnens intressen, i vissa avseenden har likheter med brottmålsprocessen. Även för de *dispositiva tvistemålen* framhölls särskilt domstolarnas samhällsfunktion med tvistelösningsförfarande och deras bidrag till regelefterlevnaden, som skäl mot att införa ekonomiska mål för denna måltyp (prop. 1981/82:31 s. 9-10). Beträffande *de enskilda åtalen* föreslog regeringen att dessa skulle beläggas med en avgift motsvarande den som tas ut i dispositiva tvistemål.

Domstolsverkets rapport 1985:2 Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m.m. i domstol

Domstolsverket fick av regeringen i november 1984 i uppdrag att utreda avgifter och finansiering av kungörelsekostnader i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. Domstolsverket redovisade sitt uppdrag i DV rapport 1985:2 Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m.m. i domstol.

Av uppdragets direktiv framgår att utredningen skulle mynna ut i ett förslag till en särskild förordning om avgifter vid domstol, i vilken avgiftsnivån anges för olika grupper av mål och ärenden. I rapporten anför Domstolsverket att Stämpelskatteutredningen utarbetat ett förslag till en sådan förordning. Domstolsverket, som lämnade ett positivt remissyttrande över utredningens förslag, utgick från detta i sitt förslag till en ny förordning (s. 41-42). Stämpelskatteutredningens förslag om en särskild förordning om avgifter vid tingsrätt ledde alltså sedermera till att den alltjämt gällande domstolsavgiftsförordningen infördes den 1 juli 1987.

Genom förordningen bestämdes ansökningsavgiften för tvistemål och enskilda åtal till 275 kr, de allmänna domstolsärendena respektive vissa familjerättsliga ärenden 200 kr och ansökan om konkurs eller ackordsärenden 200 kr. Den 1 juli 1990 ändrades ansökningsavgiften för tvistemål och enskilda åtal till 350 kr och de allmänna domstolsärendena respektive vissa familjerättsliga ärenden till 275

kr. Den 1 oktober 1995 ändrades ansökningsavgiften för tvistemål och enskilda åtal till 450 kr och de allmänna domstolsärendena till 375 kr. Den 1 september 1996 ändrades ansökningsavgiften för konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion till 500 kr.

4.5.2 Kungörandeavgifter

Innan domstolsavgiftsförordningen infördes saknades enhetliga kungörandeavgifter. Liksom i dag fanns de materiella bestämmelserna om kungörande i olika författningar exempelvis i konkurslagen. De materiella bestämmelserna kompletterades av förfaranderegler i lagen (1977:654) om kungörande i mål och ärenden hos myndighet m.m. samt i kungörandeförordningen (1977:827). Enligt tillämpad praxis var det, trots bristen på uttryckliga författningsbestämmelser, normalt sökanden som hade att stå för kungörandekostnaderna (DV rapport 1985:2 s. 10-11).

Domstolsverkets rapport 1985:2 Kungörelsekostnader och ansökningsavgifter m.m. i domstol

I flera utredningar (bl. a. KU 1976/77:45 och DsJu 1979:16) hade konstaterats att kostnaderna för kungörande varierade starkt mellan olika regioner i landet. Detta innebar att sökanden fick betala olika mycket för jämförbara kungörelser beroende bland annat på i vilken tidning annonsen fördes in (s. 13). Efter att översiktligt ha undersökt möjligheterna till en enklare och rättvisare ordning för betalning av kungörandekostnaderna redovisade Domstolsverket sina överväganden i en skrivelse till regeringen den 2 augusti 1984. Domstolsverket fick därefter av regeringen det uppdrag, som angetts ovan, och som redovisades i ovan angiven rapport. Såvitt avsåg kungörandekostnaderna innebar uppdraget att Domstolsverket skulle fortsätta sin utredning av ett nytt system för att finansiera kungörelsekostnader i mål och ärenden vid de allmänna domstolarna. Enligt uppdragets direktiv skulle Domstolsverket överväga en lösning innebärande att kungörelsekostnaderna skulle täckas med ett schablonbelopp genom en höjning av ansökningsavgifterna (s. 7-8). Domstolsverket, som övervägde flera alternativa möjligheter att finansiera kungörelsekostnaderna, stannade för ett förslag som innebar att särskilda kungörandeavgifter skulle införas i konkurs- och ackordsärenden samt en generell höjning av ansökningsavgifterna i övriga mål och ärenden (s. 1). Ett skäl till att Domstolsverket inte förslög en generell höjning även av ansökningsavgiften för konkursärenden var att kungörelsekostnaden då inte längre skulle utgöra en konkurskostnad (s. 20 jfr. 14 kap. 1-3 §§ KonkL).

Domstolsverkets uppfattning var att kungörandeavgiften skulle beräknas så att staten totalt sett får täckning för betalda kungörelseannonser. För att förenkla administrationen föreslog Domstolsverket att samma kungörandeavgift skulle tas ut i ackordsärenden och i konkurser (s. 21).

Propositionen 1986/87:26 om avgifter vid de allmänna domstolarna

Föredragande statsråd instämde huvudsakligen i Domstolsverkets förslag och anförde att kungörandeavgifterna skulle beräknas så att staten totalt sett får täckning för sina utlägg för de kungörelser som konkursdomaren utfärdar i samband med konkurser bortsett från kungörelser om efterbevakning. Liksom i Domstolsverkets förslag föreslogs i propositionen att samma kungörandeavgift skulle tas ut i konkurs- och ackordsärenden. (prop. 1986/87:26 s. 12).

Regeringen anslöt sig till föredragandens överväganden i propositionen och riksdagen godkände regeringens förslag och enhetliga kungörandeavgifter kom att införas i domstolsavgiftsförordningen. Genom förordningen bestämdes kungörandeavgifterna i konkurs och ackordsärenden till 1 700 kr. Avgiftens storlek beräknades utifrån en av Domstolsverket utförd stickprovsundersökning av vissa fakturor (DV rapport 1985:2 s 14-18.) Sedan den 1 juli 1990 är avgiften 3 000 kr. Utöver prisuppräknningar kan avgiftshöjningarna förklaras med att Domstolsverket hade att göra nya beräkningar på grund av att tingsrätterna fr.o.m. den 1 januari 1988 genom den nya konkurslagen ålades ansvar för kungörande även av utdelningsförslag, vilket inte gällt tidigare. Den nuvarande kungörandeavgiften har bestämts på grundval av en beräknad kostnad för handläggningen i ett enskilt konkursärende. Den nuvarande principen innebär att full kostnadstäckning eftersträvas i utdelningskonkurser. Avgiften bestäms däremot inte så att även kostnaderna för avskrivningskonkurser täcks (SOU 2000:62 s. 496-499).

5 Andra avgiftsnivåer och metoder

5.1 Den summariska processen vid Kronofogdemyndigheten

Den summariska processen, som i dag omfattar mål som inleds genom ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning hos Kronofogdemyndigheten, flyttades den 1 januari 1992 över från tingsrätterna till Kronofogdemyndigheten. I förarbetena till lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning uttalades inget specifikt om hur dessa ansökningsavgifter skulle fastställas utan enbart att förfarandet på motsvarande sätt som rådde vid tidpunkten skulle vara billigare än det ordinära tvistemålsförfarandet (prop. 1989/90:85 s. 25). Av 1 § förordningen (1992:1094) om avgifter vid Kronofogdemyndigheten framgår att ansökningsavgiften för de ovan angivna målen f.n. är 300 kr.

5.2 Ärenden som under 2011 flyttades över från allmän domstol till förvaltningsmyndighet

Som ett led i arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet till dömande uppgifter har vissa domstolsärenden inkomna efter den 1 oktober 2011 flyttats över till olika förvaltningsmyndigheter (se prop. 2010/11:119 Domstolarnas handläggning av ärenden s. 37). Det gäller bl.a. ärenden om registrering av bodelningshandling, äktenskapsförord och gåva mellan makar. Även ärenden om dödande av t.ex. skuldebrev, pantbrev, aktiebrev och företagsinteckningar har flyttats på detta sätt.

Registreringsärendena handläggs numera av Skatteverket. För dessa tar Skatteverket ut en ansökningsavgift om 275 kr, vilket motsvarar den avgift som tidigare gällde vid allmän domstol (1 § förordningen [2011:976] om Skatteverkets handläggning av vissa registreringsärenden).

När det gäller de nämnda s.k. dödningsärendena har de flyttats över till olika myndigheter och ansökningsavgifterna skiljer sig åt beroende på vilken myndighet som numera handlägger dem. Dödande av löpande skuldebrev handläggs t.ex. av Kronofogdemyndigheten och ansökningsavgiften för de ärendena har bestämts till 375 kr (17 § förordningen [1992:1094] om avgifter vid Kronofogdemyndigheten). Dödande av företagsinteckning respektive aktiebrev handläggs i stället av Bolagsverket och när det gäller dem har ansökningsavgiften bestämts till 750 kr respektive 950 kr (1 § förordningen [2011:978] om avgifter för vissa ärenden om dödande av förkommen handling). Även Lantmäteriet har fått ett av dessa ärenden och det är dödande av pantbrev. Ansökningsavgiften till Lantmäteriverket är 500 kr (1 § förordningen [2011:1012] om avgifter för Lantmäteriets handläggning av vissa ärenden om dödande av förkommen handling). Samtliga dessa ansökningsavgifter ska jämföras med den avgift om 375 kr som tidigare gällde när allmän domstol handlade ärendena.

Vilka överväganden som ligger bakom de förändrade och numera differentierade avgiftsnivåerna finns, såvitt Domstolsverket kunnat finna, inte redovisat i några förarbeten. Endast när det gäller ärenden som flyttats till Bolagsverket har Domstolsverket kunnat finna en bakgrund till förändringen. På myndighetens hemsida anges som en förklaring till att avgifterna skiljer sig från de avgifter

tingsrätterna tidigare tog ut att Bolagsverket till skillnad från tingsrätterna är avgiftsfinansierad.⁸

5.3 Ansökningsavgiften i skiljeförfarandet

Av skiljedomsreglerna för Stockholms Handelskammars Skiljedomsinstitut⁹ (SCC) framgår att käranden ska betala en registreringsavgift som för närvarande uppgår till 1 500 EUR (3 § jämte 1 § bilaga III). Utöver registreringsavgiften ska parterna i förskott betala kostnaderna för skiljeförfarandet. Kostnaderna består av skiljenämndens arvoden, den administrativa avgiften (av vilken registreringsavgiften är en del) och skiljenämndens och SCCs omkostnader (43 §). Såväl skiljenämndens arvoden som den administrativa avgiften bestäms utifrån det omtvistade värdet (2-3 §§ bilaga III). För den administrativa avgiften följer t.ex. att en avgift om 1 500 EUR ska betalas för tvister med värde upp till 25 000 EUR. För tvister mellan 25 001 till 50 000 EUR är avgiften i stället 1 500 EUR + 4 % på beloppet över 25 000 EUR. Det finns ett tak för hur hög avgift som kan tas ut och maximal avgift är 60 000 EUR.

Av reglerna för Stockholms Handelskammars Medlingsinstitut¹⁰ följer att i samband med att en begäran om medling ges in ska en ansökningsavgift om 400 EUR betalas (5 §). Utöver ansökningsavgiften ska parterna i förskott betala kostnaderna för medling. Kostnaderna består av arvode till medlaren, den administrativa avgiften (av vilken ansökningsavgiften är en del) och ersättning till medlaren och Medlingsinstitutet för omkostnader under medlingen (13 §). Utgångspunkten är att såväl medlarens arvode som den administrativa avgiften bestäms utifrån det omtvistade värdet (1-2 §§ bilagan). För den administrativa avgiften följer exempelvis att en avgift om 400 EUR ska betalas för tvister med ett värde upp till 25 000 EUR. För tvister mellan 25 001 och 50 000 EUR är avgiften 400 EUR + 0,8 % på belopp över 25 000 EUR.

⁸ http://www.bolagsverket.se/aktuellt/2011/110617_overtagande_tingsratterna.html

⁹ Antagna av Stockholms Handelskammare och i kraft från och med den 1 januari 2010.

¹⁰ Antagna av Stockholms Handelskammare och i kraft från och med den 1 april 1999

6 Europeisk statistik och domstolsavgifter i tre nordiska länder

6.1 Statistik från Europa

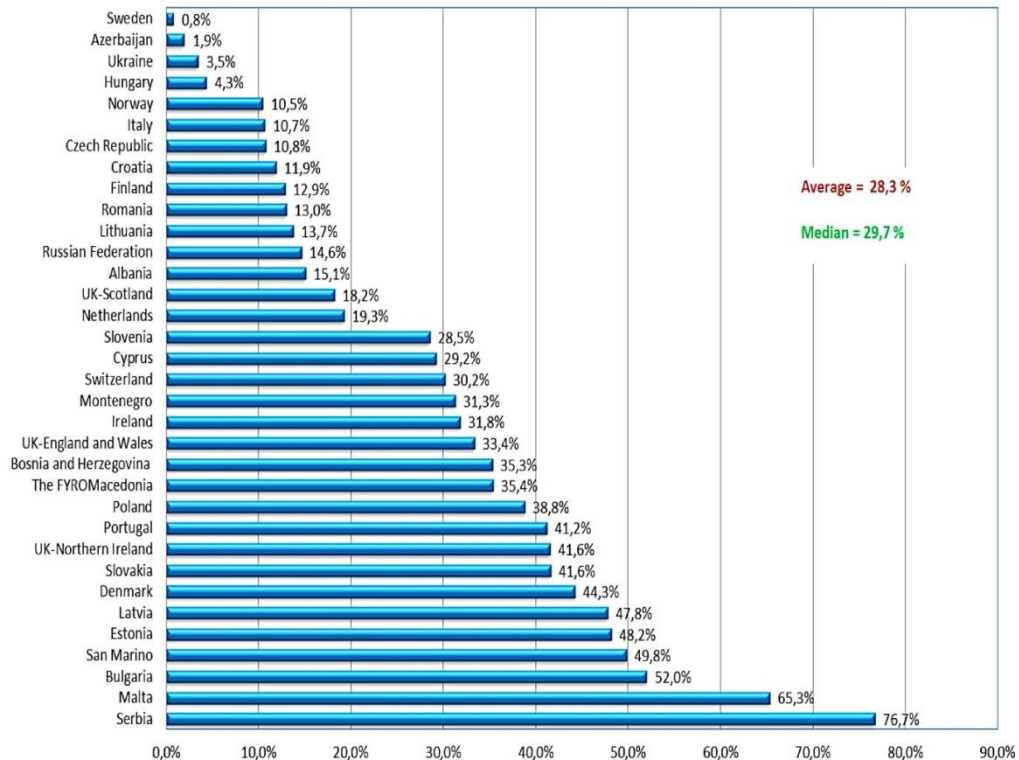
Enligt en rapport från European Commission for the Efficiency of Justice¹¹ (CEPEJ) är det tydligt att Sverige vid en europeisk jämförelse avviker med sina låga avgifter för domstolens handläggning, se tabellen på nästa sida. Intäkterna från ansökningsavgifterna utgör exempelvis endast 0,8 % av den totala årliga budgeten för domstolarna vilket, förutom för Frankrike¹² och Luxemburg där inga avgifter tas ut, är lägst av de 34 länder som har lämnat underlag. I genomsnitt utgör intäkterna 28,3 % av en domstols årliga budget. Högst andel intäkter från avgifter är 76,7 %. En förklaring, som nämns i rapporten, till att exempelvis Österrike, Tyskland och Polen har en hög avgiftsandel av respektive budget anges vara att domstolarna i dessa länder också har ansvaret för fastighetregistreringen. Medan det för länder med låg avgiftsandel, i rapporten nämns Italien och Nederländerna, inte finns något tydligt samband mellan förfaranden i domstol och fastighetsregister.

Den låga intäktsandelen för Sveriges del kan jämföras med Norge där motsvarande siffra är 10,5 %, Finland 12,9 % och Danmark 44,3 %. Förutom att Sverige, vilket framgår i avsnitten nedan, har lägre ansökningsavgifter än Norge, Finland och Danmark, utgår i dessa länder också överklagandavgifter och i vissa fall ytterligare avgifter för domstolens åtgärder exempelvis expedierings- och kungörandavgifter.

Av rapporten framgår att storleken på domstolsavgifterna kan variera med hänsyn till målets komplexitet och tvisteföremålets värde. I vart fall i förhållande till Danmark, Norge och Finland, vars avgiftssystem beskrivs närmare nedan, kan man dra slutsatsen att det svenska avgiftssystemet är mycket okomplicerat att tillämpa med en handfull olika fasta och schabloniserade avgiftsnivåer vilka bestäms utifrån okontroversiella kriterier.

¹¹ Uppgifterna i avsnittet är hämtade från European judicial systems – Edition 2012 (2010 data) – Efficiency and quality of justice, CEPEJ Studies No. 18, s. 74-83.

¹² Under 2011 infördes i Frankrike en avgift för domstolens handläggning.

Tabellen är hämtad från European judicial systems – Edition 2012 (2010 data) – Efficiency and quality of justice, CEPEJ Studies No. 18, s 80.

6.2 Danmark

I Danmark finns reglerna om ansökningsavgifter i lov om retsafgifter (LBK nr 936 af 08/09/2006) [retsafgiftsloven]. När talan väcks ska ansökningsavgiften betalas (1 och 11 §§). Storleken på och beräkningssättet för ansökningsavgiften varierar beroende på vad saken gäller (se exempelvis 3-4 §§). Regleringen är detaljerad och svår att överskådligt sammanfatta. För civilrättsliga tvister gäller som utgångspunkt en avgift om 500 dkk. Om tvisteföremålets värde överstiger 50 000 dkk utgår därutöver ytterligare 250 dkk jämte 1,2 procent av den del tvisteföremålets värde som överstiger 50 000 dkk (totalt en maximal ansökningsavgift på 75 000 dkk) (1 §). Utöver ansökningsavgiften utgår för de sist nämnda målen även en tilläggsavgift med samma storlek som ansökningsavgiften för huvudförhandling eller motsvarande skriftlig behandling av tvisten (2 §). För mål- och ärenden med familjerättslig anknytning exempelvis adoption, äktenskapsskillnad och faderskapsmål samt för vissa andra måltypen utgår inte någon ansökningsavgift (12 §). I lagens 13 § föreskrivs att vissa personer är undantagna från avgiftsskyldighet. Det gäller förutom personer som har beviljats betalning av avgifter enligt *retsplejeloven* eller som har en rättshjälpsförsäkring eller annan försäkring som täcker omkostnaderna, även statstjänstemän som inom ramen för sitt ämbete väcker talan. Ansökningsavgift tas ut även för överklagande till högre rätt (50 och 54 §§).

I Danmark har i vart fall sedan 1916 gällt ett system med ansökningsavgifter som är relaterade till tvisteföremålets värde. Genom en lagändring 1989 infördes utöver en avgift vid inledandet av en process även en tilläggsavgift, vilken tas ut när dag för huvudförhandling är bestämd. Syftet med tilläggsavgiften är att motivera parterna till att, vid ett så tidigt tillfälle som möjligt efter att saken har

inletts, ta ställning till om det är möjligt att förlika tvisten (Retsplejerådets betänkning nr. 1436/2004 om reform af den civile retspleje III [Adgang til domstolene] s. 105-106).

I förarbetena till den senaste större ändringen av retsafgiftsloven (vilken genomfördes 2004) framgår att bakgrunden till domstolsavgifter på den nivå som gäller i Danmark huvudsakligen är av skattekaraktär. Höga domstolsavgifter har emellertid även andra syften såsom att motverka obefogade domstolsprövningar och inflation av målbalanser samt att begränsa antalet tvister i domstol och motivera att tvister görs upp i godo utom rätta (a.a., s. 240). I angivna förarbeten nämns också att domstolsavgifter av en sådan storlek att de reellt avskär en person från att vända sig till domstol, skulle innebära en kränkning av art. 6 i Europakonventionen som bland annat ställer krav på tillgången till en rättvis rättegång. Retsplejerådet utesluter inte att de vid tiden gällande domstolsavgifterna i vissa situationer kan innebära att någon avskärs från möjligheten till domstolsprövning och att en konventionskränkning i en sådan situation endast kan undgås genom att sökanden beviljas *fri proces* (a.a., s. 238-239). Inför den senaste större ändringen gjordes i förarbetena även överväganden om ansökningsavgifter baserade på sakens värde borde avskaffas och storleken på ansökningsavgiften (a.a., s. 240-243). För att öka tillgången till domstolen infördes såvitt avser civilrättsliga tvister bland annat *en* avgiftsnivå för tvister under 50 000 dkk och ett tak för avgifterna vid tvisteföremål över 50 000 dkk (L 110 Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter og retsplejeloven. Samling: 2004-05).

Sammanfattningsvis kännetecknas avgifterna i Danmark av följande sex omständigheter.

1. En ansökningsavgift tas ut när ett mål eller ärende inleds.
2. Ansökningsavgiften är som utgångspunkt fast. För civilrättsliga ärenden, där tvisteföremålets värde överstiger 50 000 dkk, är dock ansökningsavgiften rörlig och baserad på en andel av den del av tvisteföremålets värde som överstiger 50 000 dkk.
3. För de ärenden där ansökningsavgiften är rörlig utgår även en tilläggsavgift (av samma storlek som ansökningsavgiften) för den fortsatta handläggningen vid domstolen.
4. Vissa mål- och ärendetyper är helt avgiftsbefriade.
5. Vissa personkategorier/partier är helt avgiftsbefriade.
6. Avgifter tas ut vid varje instans.

6.3 Finland

I Finland regleras bland annat rättegångsavgifterna som tas ut för vissa angivna mål och ärenden vid domstolarna i lagen om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer (26.7.1993/701) (avgiftslagen). Avgifterna som tas ut av käranden eller sökanden vid handläggningens avslutande (5 och 8 §§) varierar beroende på ärendets art och behovet av handläggning. Avgifter tas som huvudregel ut även vid den överprövande domstolen (3 §). I lagen finns också regler om att vissa ärenden är avgiftsfria (6 §). Utmärkande för dessa ärenden är att de ofta avser socialärenden och ärenden

i vilka en offentlig myndighet är motpart (RP 241/1992 rd, s. 13). I lagens 7 § föreskrivs också att vissa subjekt, exempelvis vissa myndigheter och personer som avseende vissa ärenden, på behörigt sätt, har konstaterats medellösa, är befriade från betalningsskyldighet.

För tvistemålen del utgår en avgift om handläggningen slutar vid skriftlig förberedelse om 80 EUR, vid muntlig förberedelse 113 EUR, vid huvudförhandling i sammansättning med en domare 147 EUR, vid huvudförhandling i fulltalig sammansättning 182 EUR (3 §). För ansökningsärenden utgår fasta avgifter (4 § lagen som ovan jämte Statsrådets förordning om avgifter för domstolars och vissa justitieförvaltningsmyndigheters prestationer [21.12.2010/1214]). Utgångspunkten är en ansökningsavgift om 80 EUR. För det fall ärendet blir tvistigt tas avgifter ut såsom i tvistemål.

Under 2010 infördes en lägre avgift (60 EUR) för summariska tvistemål som avgörs genom tredskodom under förutsättning att de har inletts elektroniskt direkt till tingsrättens datasystem. Motiven till att utveckla den elektroniska kommunikationen inom domstolsväsendet har varit flera. Ett motiv har varit att uppnå en effektivare behandling av ostridiga fordringsmål. Ett annat motiv har varit att, som ett led i statens sparkrav på förvaltningsområdet, minska domstolens arbetsinsats och därmed också kostnaderna. Syftet med införandet har varit att med lägre avgifter uppmuntra elektronisk kommunikation i ostridiga fordringsmål (RP 143/2010 rd, s. 3).

I förarbetena till avgiftslagen framgår att utgångspunkterna var att utgifterna för domstolarnas verksamhet delvis skulle täckas av avgifter som bärs av de parter som utnyttjar domstolarnas tjänster. Utgångspunkten var vidare att alla avgifter skulle vara fasta och att avgifterna skulle fastställas efter enhetliga grunder, på ett enkelt och klart sätt. Avgifterna skulle baseras på skälighet och tydligt understiga prestationernas självkostnadsvärde och det framhölls att den som utnyttjar tjänsterna på förhand ska kunna räkna ut avgiften. I linje härmed föreslogs endast en avgift per domstolstyp. Uppfattningen var också att avgifterna borde fastställas så att de inte hindrar eller i onödan begränsar sökandet av rättssäkerhet. I sammanhanget anfördes vidare att vissa parter därför måste befrias från betalning av avgifter (RP 241/1992 rd, s. 1, 3 och 11). Mot bakgrund av att kostnaderna för ett mål stiger med varje behandlingsskede föreslogs att avgifternas storlek skulle relateras till i vilket skede domstolsbehandlingen avslutas. Som skäl anfördes att den föreslagna avgiftsgraderingen kan väntas främja snabbare avgöranden av mål och uppgörelser mellan parterna (RP 108/1995 rd, s. 5-6). För avgiftsbelagda ärenden ansågs i stället motiverat med en avgift som ligger nära självkostnadsvärdet. Dessa avgifter fastställs med ett belopp som är högst lika stort som de genomsnittliga totalkostnader som prestationen åsamkar staten (RP 241/1992 rd, s. 12).

Sammanfattningsvis kännetecknas avgifterna i Finland av följande fem omständigheter.

1. En avgift tas ut när ett mål eller ärende avslutas.
2. Avgiften är fast och relaterad till handläggningens form och avslutandetidpunkt.
3. Vissa mål- och ärendetyper är helt avgiftsbefriade.

4. Vissa personkategorier/parter är helt avgiftsbefriade.
5. Avgifter tas som huvudregel ut vid varje instans.

6.4 Norge

I Norge regleras avgifterna vid domstol av lov (1982-12-17 nr. 86) om rettsgebyr (rettsgebyrloven). Av lagen följer att ansökningsavgifterna för olika mål och ärenden vid domstol beräknas med utgångspunkt i en fastställd domstolsavgift, rettsgebyr, som f.n. är 860 nok (1§). Utgångspunkten är att ansökningsavgifterna ska betalas av kåranden, sökanden eller motsvarande (2 §) och (den i vissa fall uppskattade avgiften) betalas i förskott innan handläggningen påbörjas (3 och 4 §§). Ansökningsavgifterna är differentierade i förhållande till vad saken rör och hur omfattande talan är. Ansökningsavgiften räknas fram genom att man multiplicerar domstolsavgiften med det tal som lagen föreskriver för den aktuella måltypen. Exempelvis för ordinära tvistemål som inleds vid tingsrätt tas en ansökningsavgift ut motsvarande fem gånger domstolsavgiften eller 4 300 nok. För det fall huvudförhandlingen i målet varar mer än en dag tas en ytterligare avgift ut motsvarande tre gånger domstolsavgiften per ytterligare dag till och med huvudförhandlingsdag fem och därefter med fyra gånger domstolsavgiften per dag (8 §). För prövning i andra respektive i sista instans tas en avgift ut motsvarande som lägst 24 gånger domstolsavgiften eller 20 640 nok i vardera instans (8 §). Om målet eller överklagandet avvisas, under vissa förutsättningar när parterna förlikas samt i vissa andra angivna situationer bestäms ansökningsavgiften endast till två gånger domstolsavgiften (8 §). I lagen finns också bestämmelser om att vissa mål och ärenden är avgiftsfria, exempelvis familjerättsliga mål- och ärenden och vissa arbetsrättsliga tvister (10 §). I lov (1980-06-13 nr. 35) om fri rettshjelp finns bestämmelser om *fri sakførsel* eller *fritak for rettsgebyr*. Beslut enligt lagen kan således påverka i vilken mån ansökningsavgifter ska betalas.

I förarbetena till rettsgebyrloven (Ot.prp.nr.18 [1982-1983]. Om lov om rettsgebyr) framgår att grundsynen bakom avgiftsuttaget traditionellt har varit att avgifterna är en betalning för de tjänster som domstolarna tillhandahåller. Det är således inte fråga om en beskattning eller avgifter till statskassan. Ett viktigt mål med revideringen angavs vara att öka avgiftsintäkterna så att dessa sammantaget skulle täcka en större andel av domstolens handläggningskostnader. Det nya systemet innebar således sammantaget ett tillnärmande av principen om full kostnadstäckning för de tjänster (bortsett från brottmålsförhandlingen) som domstolen tillhandahåller. Ett annat syfte var att förenkla gällande regler så att såväl avgiftsberäkningen som bokföringen skulle underlättas. Det rådande systemet med stegvisa avgifter eller avgifter beräknade utifrån procentandelar av tvisteföremålets värde ansågs komplicerat. Färre och enklare regler förutsågs leda till att flera tolkningsproblem skulle kunna avhjälpas, vilket skulle vara till fördel inte bara för allmänheten. För domstolarnas del skulle det medföra att en lämpligare arbetsfördelning skulle vara möjlig och att arbetskraft skulle kunna frigöras till andra arbetsuppgifter. Genom förslaget infördes enhetliga avgifter som samtliga knöts till ett grundbelopp på sätt som framgår av redovisningen ovan. Till skillnad från vad som gällde vid tiden skulle samtliga avgifter med lagändringen kunna utläsas av lagtexten. En fördel med det föreslagna systemet med en grundavgift skulle också vara att avgifternas storlek skulle kunna justeras genom endast en lagändring (a.a., avsnitt 1 - 2.2).

Sammanfattningsvis kännetecknas avgifterna Norge av följande sju omständigheter.

1. En ansökningsavgift tas ut när ett mål eller ärende inleds.
2. Ansökningsavgiften är fast och tas ut i form av olika antal grundbelopp.
3. Antal grundbelopp varierar dels beroende på vilken mål- eller ärendetyp som inleds och dels i förhållande till huvudförhandlingens längd (i antal dagar).
4. Vissa mål- och ärendetyper är helt avgiftsbefriade.
5. Vissa personkategorier/parter är helt avgiftsbefriade.
6. Avgifter tas ut vid varje instans.
7. Om parterna förlikas bestäms under vissa förutsättningar en lägre ansökningsavgift.

6.5 Fyra jämförande exempel

Exempel 1. Ett dispositivt tvistemål med ett tvisteföremål om 50 000 kr. Målet avgörs efter huvudförhandling, i sammansättning med en domare, som varar under en dag.

Land	Avgift	
Sverige	450 kr	
Danmark	568 kr*	(500 DKK)
Finland	1 244 kr*	(147 EUR)
Norge	4 934 kr*	(4 300 NOK)

Exempel 2. Ett dispositivt tvistemål med ett tvisteföremål om 1 miljon kronor. Målet avgörs efter huvudförhandling, i sammansättning med tre domare, som varar under två dagar.

Land	Avgift	
Sverige	450 kr	
Danmark	27 583 kr*	$((750 \text{ DKK} + (0,012 \times 950\,000 \text{ DKK})) \times 2 = 24\,300 \text{ DKK})$
Finland	1 540 kr*	(182 EUR)
Norge	7 894 kr*	$(4\,300 \text{ NOK} + (3 \times 860 \text{ NOK})) = 6\,880 \text{ NOK}$

Exempel 3. Mål om äktenskapsskillnad, stämningmål, som avgörs efter skriftlig handläggning efter att betänketid löpt.

Land	Avgift	
Sverige	450 kr	
Danmark	ingen avgift	
Finland	1 058 kr*	(80 EUR + 45 EUR = 125 EUR)
Norge	ingen avgift	

Exempel 4. Vårdnadsmål som avgörs i samband med muntlig förberedelse.

Land	Avgift	
Sverige	450 SEK	
Danmark	ingen avgift	
Finland	956 kr*	(113 EUR)
Norge	ingen avgift	

*Beloppen är omräknade till svenska kronor enligt valutakurser på www.riksbank.se per den 1 oktober 2012

7 Olika metoder för att ta ut ansökningsavgift

Domstolsverkets förslag: Ekonomiska mål ska användas som metod för att bestämma ansökningsavgifter till allmän domstol, i stället för den nuvarande metoden att bestämma avgifterna schablonmässigt. Ansökningsavgifterna ska beräknas med hjälp av de styckkostnader för mål och ärenden som Domstolsverket årligen tar fram.

Det finns många metoder för att ta ut ansökningsavgifter vilket bland annat framgår vid en jämförelse med andra nordiska länder. Med hänsyn till de begränsningar som finns i Domstolsverkets uppdrag och mot bakgrund av de utgångspunkter som arbetet har bedrivits utifrån har Domstolsverket övervägt de tre nedan angivna metoderna närmare.

1. Ansökningsavgifter som är schablonmässigt bestämda.
2. Ansökningsavgifter i proportion till tvisteföremålets värde.
3. Ansökningsavgifter som beräknas utifrån ekonomiska mål.

Den första metoden tillämpas i dag och innebär att ansökningsavgifterna är schablonmässigt bestämda. Om en förändring av sättet att bestämma ansökningsavgifterna ska ske måste således metoden frångås.

Den andra metoden innebär att ansökningsavgifterna blir rörliga och beräknas utifrån en bestämd andel i procent av värdet av det parterna tvistar om (tvisteföremålets värde). Alternativet kan kombineras med flera olika lösningar. Utöver den rörliga avgiften kan t.ex. en fast del tas ut eller ett tak på högsta möjliga avgift införas.

Den tredje metoden innebär att ansökningsavgifterna beräknas utifrån ekonomiska mål. Det ekonomiska målet anger hur stor del av kostnaden som bör täckas av avgifter. Ett vanligt ekonomiskt mål är full kostnadstäckning. Andra ekonomiska mål finns dock, t.ex. att avgifterna endast ska täcka vissa kostnader eller en viss del av kostnaden. I praktiken innebär metoden att ansökningsavgiften beräknas utifrån en andel i procent av kostnaden.

I de kommande avsnitten följer de överväganden Domstolsverket gjort när det gäller valet mellan dessa metoder.

7.1 Ansökningsavgifter som är schablonmässigt bestämda

Domstolsverket har övervägt att föreslå att den metod som gäller i dag, dvs. att ansökningsavgifterna bestäms schablonmässigt, ska behållas. Detta beror på att metoden har flera fördelar. Avgifterna enligt metoden är t.ex. fasta, vilket medför att det är förutsebart för parterna vilken avgift som kommer att debiteras. Eftersom avgifterna är fasta blir även reglerna om ansökningsavgifterna enkla att tillämpa och det gör det möjligt för administrativ personal att bestämma vilken avgift som ska tas ut. Avgifternas nivå kan vidare enkelt bestämmas till den nivå som man finner lämplig. De enda beräkningar som måste göras är de som behövs för att kontrollera att avgifterna inte blir högre än de faktiska kostnaderna.

Schablonmässigt bestämda ansökningsavgifter har dock också flera nackdelar. Avsaknaden av ett genomarbetat sätt att bestämma avgifterna gör att det kan vara svårt att faktiskt bestämma vad som är en lämplig avgiftsnivå. Metoden i sig ger inte några riktlinjer för vilka omständigheter som ska beaktas. Avgiftsnivåerna enligt alternativet kan även framstå som omotiverade. Detta särskilt när en enskild efterfrågar en förklaring till avgiftens storlek eller till viktningen mellan de mål som kostar mest respektive minst utan att kunna få det. Schabloner kan vidare få negativa konsekvenser både när nya avgifter ska fastställas och när avgifterna ska räknas upp. Risker är t.ex. stor att omotiverade avgiftsskillnader uppkommer, vilket också skett med nuvarande ansökningsavgifter. Samma sak gäller risken att avgifterna sällan räknas upp.

Eftersom nackdelarna med schabloner överväger fördelarna anser Domstolsverket sammanfattningsvis att schabloner endast är något att falla tillbaka på om verket inte hittar något bättre alternativ. De fördelar som schabloner har, t.ex. när det gäller förutsägbarhet och lättillämpade regler, kan också uppnås förhållandevis enkelt på annat sätt. Domstolsverket har valt att i första hand arbeta vidare med andra metoder för uttag av ansökningsavgifter.

7.2 Ansökningsavgifter i proportion till tvisteföremålets värde

Den andra metoden som Domstolsverket övervägt är ansökningsavgifter som är relaterade till tvisteföremålets värde. Sådana regler tillämpas bland annat i Danmark och används också vid medling och skiljeförfaranden. Metoden innebär att ansökningsavgifterna blir rörliga eftersom de beräknas utifrån en andel i procent av tvisteföremålets värde. Som nämnts tidigare kan metoden kombineras med flera olika lösningar. Utöver den rörliga delen kan t.ex. en fast del tas ut eller ett tak införas.

Metodens främsta fördel är att den gör det möjligt att ta ut väsentligt högre avgifter än de som gäller i dag. På så sätt kan måltillströmningen till allmän domstol styras och missbruk av domstolsprocessen undvikas. En annan fördel är att ansökningsavgifter i proportion till tvisteföremålets värde gör det möjligt att differentiera ansökningsavgifterna mellan olika typer av parter. Metoden bygger på grundsatsen att den som driver en tvist som rör ett högt ekonomiskt värde typiskt sett har möjlighet eller är beredd att betala mer för att få tvisten prövad än den som driver en tvist om ett lägre ekonomiskt värde.

Även denna metod har dock flera nackdelar. Den kan t.ex. främst tillämpas på tvistemål, vilket gör att andra ansökningsavgifter beräknade på ett annat sätt även måste införas. En part som inlett en tvist som handlar om ett stort belopp har vidare själv nödvändigtvis inte stora tillgångar. Det gäller särskilt enskilda men även företag vars överlevnad i vissa fall kan bero på utgången av ett mål. Risker finns att vissa parter inte skulle ha råd att processa även om de har ett berättigat krav, vilket skulle kunna stå i strid med grundläggande regler om rätten till domstolsprövning. Alternativet förutsätter därför generösa regler om t.ex. rättshjälp.

Lösningen har även flera praktiska nackdelar. Svårigheter att fastställa ansökningsavgiften i de fall en kärke yrkar annan fullgörelse än betalning i pengar kan t.ex. förutses. Samma sak gäller i de fall en fastställsetalan väckts. I dessa fall skulle en prövning av avgiftens storlek få ske och den skulle behöva

göras av dömande personal. Förutom att metoden inte alltid skulle ge en förutsebar ansökningsavgift, skulle den också innebära merarbete för domstolarna. Metoden skulle även kunna öppna för taktiska företeelser t.ex. genom att käranden för att slippa betala en hög ansökningsavgift först senare under processen yrkar ett högre belopp. För att förhindra detta skulle domstolen behöva justera avgiften under processens gång, vilket också skulle kunna leda till merarbete för domstolarna.

En ansökningsavgift i proportion till tvisteföremålets värde kan vidare få orimliga konsekvenser i de fall endast en rättsfråga ska avgöras. Om t.ex. en foruminvändning görs som leder till att en domstol avvisar ett mål som rör ett högt ekonomiskt värde kan det framstå som orimligt att käranden ska betala full ansökningsavgift. Avgiften skulle i en sådan situation överstiga självkostnaden för målet.

Redan mot bakgrund av de redovisade nackdelarna anser Domstolsverket att metoden är mindre lämplig. Att införa ansökningsavgifter som är relaterade till tvisteföremålets värde skulle vidare innebära en så stor förändring av reglerna om ansökningsavgifter att detta till viss del får anses ligga utanför Domstolsverkets uppdrag. En mer grundlig analys än den verket har haft möjlighet att göra krävs innan ett förslag enligt metoden kan lämnas. I analysen bör ingå både en undersökning av vilka konsekvenser metoden får när det gäller regler om rättegångskostnader och rättshjälp och en utvärdering av systemet i Danmark som redan tillämpar denna metod.

7.3 Ansökningsavgifter som beräknas utifrån ekonomiska mål

Den tredje metoden som Domstolsverket övervägt är ansökningsavgifter som bestäms utifrån ekonomiska mål. Metoden innebär i praktiken att ansökningsavgiften beräknas utifrån en bestämd andel i procent av kostnaden för ett mål eller ett ärende.

Frågan om ekonomiska mål för domstolarnas verksamhet övervägdes redan av Stämpelskatteutredningen som också föreslog att ekonomiska mål skulle fastställas för vissa delar av verksamheten vid tingsrätterna. När det gällde vissa måltyper, t.ex. de ordinära tvistemålen, nådde dock utredningen inte ända fram i sina förslag om ekonomiska mål, utan föreslog i stället att en schablonmässigt bestämd avgift tills vidare skulle tas ut. Detta på grund av de brister som utredningen konstaterade i det underlag som fanns vid tiden för att beräkna kostnaderna för tvistemål. Stämpelskatteutredningens bedömning när det gäller ekonomiska mål delades dock inte i den efterföljande propositionen, utan regeringen ansåg att det var lämpligare att avgifterna skulle bestämmas schablonmässigt för samtliga mål och ärenden.

Mot denna bakgrund uppkommer två frågor att ta ställning till. Den första är om det över huvud taget är lämpligt att använda ekonomiska mål som metod att bestämma ansökningsavgifterna. Den andra är om det numera finns ett tillförlitligt ekonomiskt underlag att använda för att beräkna kostnaderna för de mål och ärenden som är förenade med ansökningsavgift.

7.3.1 Är det lämpligt att använda ekonomiska mål som metod för att bestämma ansökningsavgifterna?

De invändningar som fördes fram i den tidigare nämnda propositionen mot att fastställa ekonomiska mål för vissa delar av verksamheten vid tingsrätterna hade främst med domstolarnas roll i samhället att göra. Svaret på frågan om ekonomiska mål borde ställas upp berodde enligt föredragande statsråd till stor del på vilka intressen som verksamheten vid tingsrätterna skulle tillgodose. När det gäller de indispositiva tvistemålen framhölls bland annat samhällets intresse av materiellt riktiga avgöranden och domstolarnas uppgift att ta tillvara barnens intressen. Det påpekades även att domstolarnas befogenheter är omfattande i dessa mål. Att under sådana omständigheter ställa upp ett ekonomiskt mål för den verksamheten var enligt föredragande statsråd inte befogat. Även för de dispositiva tvistemålen framhölls att verksamheten tillgodoser kärandens intresse av att få en tvist avgjord och att få ett verkställbart avgörande. Det påpekades vidare att även samhället har ett intresse av att denna möjlighet står medborgarna till buds. Indirekt bidrar verksamheten till att förpliktelser i allmänhet fullgörs och att regelefterlevnaden hålls uppe (prop. 1981/82:31, s. 9-10).

När det gäller dessa invändningar anser dock Domstolsverket att de snarare har betydelse för frågan om avgifter över huvud taget ska tas ut för mål och ärenden vid allmän domstol än frågan om det är lämpligt att ställa upp ekonomiska mål. Sedan länge gäller grundsatsen att den som vänder sig till en allmän domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som på så sätt uppkommer. Eftersom ansökningsavgifter alltså ska tas ut är det svårt att förstå varför schabloner, som inte säger någonting om relationen mellan det bidrag som ska lämnas och den kostnad som uppkommit, skulle vara bättre att använda än en metod för att bestämma avgiftsnivåerna som är transparent och begriplig för den enskilde. Det är också viktigt att komma ihåg att ekonomiska mål i detta sammanhang endast är ett sätt att *beräkna* ansökningsavgifterna. Det är inte aktuellt att göra om systemet på så sätt att domstolarna själva skulle uppbära ansökningsavgifterna och budgetera för de inkomsterna. Det är inte heller aktuellt att domstolarna skulle bli avgiftsfinansierade i den meningen att de ska bli beroende av att ansökningsavgifter kommer in för att verksamheten ska kunna bedrivas. I detta fall handlar det alltså om ekonomiska mål mer i teorin än i praktiken.

En viktig fördel med att fastställa ekonomiska mål, som även Stämpelskatteutredningen lyfte fram, är vidare att frågan om vilken grad av kostnadstäckning, eller subventionering, som ska uppnås blir föremål för prövning på politisk nivå. Detta gör att avgiftsnivåerna får större legitimitet, vilket i sammanhanget inte är oväsentligt just mot bakgrund av domstolarnas roll i samhället.

En jämförelse kan även göras med andra samhällsviktiga funktioner. Huvudregeln är att statsmakten formulerat ett ekonomiskt mål för de myndigheter som bedriver avgiftsbelagd verksamhet. Det finns flera för enskilda viktiga och även rättsvårdande uppgifter som ankommer på myndigheter eller andra offentliga organ där ekonomiska mål förekommer.

En annan viktig fördel med ekonomiska mål som metod att beräkna ansökningsavgifter är att metoden skapar goda förutsättningar för att avgifterna löpande kan räknas upp. Om det t.ex. bestäms att ansökningsavgiften för ett

tvistemål ska vara trettio procent av den genomsnittliga kostnaden för ett mål eller ärenden är det enkelt att med jämna mellanrum räkna upp avgiften, utan att några större utredningar eller beräkningar ska göras om och om igen. Metoden gör det även möjligt att vikta målen och ärendena mot varandra så att det på ett tydligt sätt framgår vilket mål eller ärende som kostar mest respektive minst (detta utvecklas närmare i avsnitt 8.2). På samma sätt som när det gäller schablonmässigt bestämda ansökningsavgifter blir avgifterna även fasta, vilket skapar förutsebara avgifter och enkla regler att tillämpa.

Sammanfattningsvis anser Domstolsverket att domstolarnas särskilda samhällsfunktion inte utgör något hinder mot att ekonomiska mål används som metod för att bestämma ansökningsavgifterna. Tvärtom framstår detta alternativ som det lämpligaste.

7.3.2 Finns det ett tillförlitligt ekonomiskt underlag att använda för att beräkna kostnaderna för de mål och ärenden som är förenade med ansökningsavgift?

Till skillnad från början av 1980-talet, då frågan om ekonomiska mål senast övervägdes, beräknar Domstolsverket numera årligen styckkostnader för olika kategorier av mål och ärenden som handläggs av Sveriges Domstolar. Bland annat beräknas sådana kostnader för de mål och ärenden som är förenade med ansökningsavgift enligt domstolsavgiftsförordningen. Frågan är om dessa styckkostnader utgör ett tillräckligt tillförlitligt underlag för att beräkna kostnaden för ett mål eller ett ärende.

Domstolsverkets modell för beräkning av styckkostnader kan i korthet beskrivas enligt följande. Inledningsvis identifieras och fördelas kostnader som kan hänföras direkt till respektive myndighet eller domstol. Efter det fördelas de kostnader som är gemensamma för samtliga myndigheter samt kostnaderna för Domstolsverket procentuellt på respektive myndighet i förhållande till antalet årsarbetskrafter. Kostnadsutfallet ovan fördelas sedan inom respektive myndighetsområde mellan mål- och ärendekategorier respektive administration utifrån den fördelning myndigheternas personal har redovisat sin arbetstid i tidredovisningssystemet. Styckkostnaden tas därefter fram genom att kostnaderna inom varje mål- och ärendekategori fördelas efter antalet avgjorda mål och ärenden under året inom respektive kategori. Som grund för beräkningen använder sig Domstolsverket av Statistiska centralbyråns s.k. implicitprisindex för statliga konsumtionsutgifter (se mer om detta i avsnitt 13.2).

Styckkostnaderna för föregående år beräknas i samband med årsredovisningsarbetet och återrapporteras, enligt krav i regleringsbrevet, till regeringen i Sveriges Domstolars årsredovisning. Förutom återrapporteringen av styckkostnaderna till regeringen använder Domstolsverket styckkostnaderna i olika sammanhang, t.ex. för att beräkna kostnader i samband med reformer som innebär ändrad måltillströmning till domstolarna och för att bedöma resursbehov då det sker organisationsförändringar som påverkar domstolarna.

De styckkostnader som kan bli aktuella att använda som underlag för beräkning av ansökningsavgift är styckkostnaden för handläggningen i tingsrätten när det gäller tvistemål, familjemål, förenklade tvistemål (FT-mål), gemensamma ansökningar, domstolsärenden, ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion samt mark- och miljömål.

Det bör noteras att det i beräkningsunderlaget för flera av de nämnda styckkostnaderna, t.ex. tvistemål, FT-mål, domstolsärenden och mark- och miljömål, ingår kostnader för mål och ärenden som inte är avgiftsbelagda enligt domstolsavgiftsförordningen. När det gäller styckkostnaderna för t.ex. FT-mål och domstolsärenden utgörs en majoritet av de mål och ärenden som ligger till grund för dessa styckkostnader av mål och ärenden som inte är avgiftsbelagda.

Andelen mål och ärenden med eller utan avgift bör dock inte vara avgörande för om styckkostnaderna kan användas som underlag för beräkning av ansökningsavgifter. Större relevans har i stället frågan om handlägningsformerna för de mål och ärenden som inte är avgiftsbelagda, i förhållande till de som är förenade med ansökningsavgift, typiskt sett skiljer sig åt i sådan mån att den genomsnittliga kostnaden för målen och ärendena i respektive grupp också skiljer sig åt. Visserligen finns det, beroende på vidden av de olika frågor som prövas i tingsrätt, naturliga skillnader i handläggningen av olika mål och ärenden även inom samma mål- och ärendekategori. De processuella regler som styr handläggningen för respektive mål- och ärendekategori är dock desamma oavsett om målet eller ärendet är avgiftsbelagt eller inte. Skillnaderna vad gäller handlägningsformerna inom respektive mål- och ärendekategori kan enligt Domstolsverkets bedömning, typiskt sett, inte kopplas till om målet eller ärendet är avgiftsbelagt eller inte. Domstolsverket anser därför att det nu belysta förhållandet inte utgör något hinder mot att använda styckkostnaderna som underlag för ansökningsavgifter.

En annan omständighet att beakta i sammanhanget är om styckkostnaderna fluktuerar mycket från år till år. Om så skulle vara fallet skulle ansökningsavgifter som grundas på beräkningar som gjorts på styckkostnader nämligen också kunna variera i storlek. Domstolsverket har därför tittat på utvecklingen av styckkostnaderna över tiden och kunnat kostatera att vissa mindre variationer finns (se diagrammet på nästa sida). Dessa beror t.ex. på olika reformer som lett till organisationsförändringar eller förändringar i antalet avgjorda mål.

Diagrammet visar utvecklingen av styckkostnaderna för tvistemål, FT-mål och familjemål mellan år 2002 och 2011.

Eftersom variationerna i styckkostnaderna historiskt inte varit särskilt stora och inte heller kan förväntas bli det i framtiden anser Domstolsverket att inte heller denna omständighet utgör något hinder mot att använda styckkostnaderna som underlag för beräkningen av ansökningsavgifterna. För att kringgå denna problematik är det också möjligt att utjämna variationerna i styckkostnaderna mellan åren genom att använda ett genomsnitt av dessa under flera år. Detta är något Domstolsverket kommer att förorda i kommande avsnitt.

Beräkningen av styckkostnader sker enligt en etablerad metod och styckkostnaderna används redan i dag som grund för olika beräkningar. Sammanfattningsvis gör Domstolsverket därför bedömningen att styckkostnaderna utgör ett tillförlitligt underlag för att beräkna ansökningsavgifterna.

Det finns dock olika sätt att använda styckkostnaderna vid beräkning av ansökningsavgifterna. I nästa avsnitt redovisas de två alternativ som Domstolsverket övervägt närmare.

8 Ansökningsavgifter beräknade med hjälp av de styckkostnader som Domstolsverket årligen tar fram

Domstolsverkets förslag: Den genomsnittliga styckkostnaden för mål och ärenden ska användas när ansökningsavgifterna bestäms. Vid beräkningen av den genomsnittliga styckkostnaden ska mark- och miljömålen inte tas med.

8.1 Inledning

Som nämnts tidigare är dagens avgiftsnivåer och indelningen mellan avgiftsgrupperna i grova drag följande.

- Ärenden om verkställbarhetsförklaring enligt lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister, 750 kr
- Ärenden om konkurs eller företagsrekonstruktion, 500 kr
- Tvistemål, vissa mark- och miljömål samt enskilda åtal, 450 kr
- Domstolsärenden, 375 kr
- Ärenden om intagande i protokoll för framtida säkerhet, 275 kr

Domstolsverket anser att dessa avgiftsgrupper bör förändras. Till exempel bör inte samma ansökningsavgift tas ut för alla tvistemål, utan en differentiering bör ske mellan ordinära tvistemål, FT-mål, familjemål och gemensamma ansökningar. Närmare motivering till detta och förslag på nya avgiftsgrupper lämnas i avsnitt 10. Detta nämns dock redan nu eftersom exemplen i detta avsnitt har de föreslagna avgiftsgrupperna som utgångspunkt.

Inledningsvis finns också anledning att nämna att Domstolsverket tagit fram den genomsnittliga styckkostnaden för de mål och ärenden som är avgiftsbelagda för 2011 och att den är 9 256 kr. Vid beräkningen av den genomsnittliga styckkostnaden har dock inte mark- och miljömålen tagits med eftersom kostnaden för de målen är mycket hög i förhållande till de övriga styckkostnaderna. Majoriteten av mark- och miljömålen är inte heller förenade med ansökningsavgift enligt domstolsavgiftsförordningen, varför Domstolsverket har bedömt att det är olämpligt att låta kostnaderna för mark- och miljömålen ingå vid beräkningen (se mer om detta i avsnitt 10.7).

Det kan också nämnas att styckkostnaderna för handläggningen i tingsrätt för de enskilda mål- och ärendekategorierna 2011 är följande.

- Mark- och miljömål: fastighetsmål 42 014 kr, miljömål första instans 84 950 kr och PBL-mål 45 022 kr
- Tvistemål, 25 281 kr
- Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion, 20 010 kr
- Familjemål, 14 467 kr
- FT-mål, 6 822 kr

- Domstolsärenden, 2 681 kr
- Gemensamma ansökningar, 1 925 kr

8.2 Två alternativ

Domstolsverket har övervägt två olika sätt att använda styckkostnaderna vid beräkningen av ansökningsavgifterna. Enligt båda alternativen blir avgifterna fasta och förutsebara. Regler enligt alternativen blir även enkla att tillämpa och avgifterna kan fastställas av administrativ personal vid domstolarna. För varje mål och ärende kan hänsyn vidare tas till de aspekter som gäller för den mål- eller ärendekategorin när det ekonomiska målet, eller procentsatsen, bestäms (se avsnitt 10). Andra omständigheter än dessa har därför tillmätts avgörande betydelse vid valet mellan de olika alternativen.

8.2.1 Ansökningsavgifter beräknade utifrån en andel i procent av styckkostnaden för den aktuella mål- eller ärendetypen

Det första alternativet innebär att styckkostnaderna för varje mål- eller ärendekategori används vid beräkningen. Enligt alternativet kan ansökningsavgiften för ett visst mål eller ärende beräknas utifrån en andel i procent av styckkostnaden för just den mål- eller ärendekategorin. Nedan följer ett exempel enligt alternativet. De ekonomiska mål som anges i exemplet, dvs. andelen i procent av kostnaden, har valts för att avgifterna enligt exemplet ska hamna ungefär på den nivå som Domstolsverket anser att ansökningsavgifterna bör ha. Beloppen har avrundats för att göra exemplet tydligare.

Exempel alternativ 1

Måltyp	Styckkostnad 2011	Andel av styckkostnaden	Ansökningsavgift
Domstolsärenden	2 681 kr	35 %	950 kr
Gemensamma ansökningar	1 925 kr	50 %	950 kr
Familjemål	14 467 kr	7 %	950 kr
FT-mål	6 822 kr	28 %	1 900 kr
Tvistemål	25 281 kr	11 %	2 850 kr
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	20 010 kr	14 %	2 850 kr

Alternativet gör det enkelt att beräkna ansökningsavgifterna. Genom att bestämma att ansökningsavgiften för ett tvistemål alltid ska vara t.ex. 11 procent av styckkostnaden för tvistemål kan avgiften med jämna mellanrum räknas upp utifrån den bestämda procentsatsen. Ansökningsavgifter enligt detta alternativ får även en tydlig koppling till kostnadsutvecklingen för just det mål eller ärende som är aktuellt. Ansökningsavgiften blir på så vis mål- och ärendeindividuell och sökanden betalar en andel av vad den egna mål- eller ärendetypen kostar. Även mindre förändringar av styckkostnaden skulle vidare få genomslag på avgiften och då endast för det mål eller ärende vars styckkostnad blivit högre (eller lägre).

Problemet är dock att det inte är helt enkelt att bestämma lämpliga ekonomiska mål enligt alternativet. Varför man hamnar på just 11 procent för tvistemål och 50 procent för en gemensam ansökan som i exemplet ovan är t.ex. svårt att motivera på annat sätt än att avgiftsnivån på så sätt för tillfället blir rimlig. Alternativet gör det därför svårt att skapa en bra viktning mellan målen. I exemplet ovan blir t.ex. ansökningsavgiften för ett tvistemål betydligt högre än för en gemensam ansökan (2 850 kr jämfört med 950 kr). Däremot blir det ekonomiska målet för ett tvistemål betydligt lägre än för en gemensam ansökan (11 procent jämfört med 50 procent).

Ytterligare ett problem med alternativet är att den inbördes relationen mellan olika mål- och ärendekategorier kan gå förlorad vid en uppräknig. Det beror på att styckkostnaderna löpande ökar, eller i vissa fall varierar något. Enligt exemplet ovan får t.ex. tvistemål och ärenden om konkurs samma ansökningsavgift. Om styckkostnaden för konkursärenden ökar mer än styckkostnaden för tvistemål skulle dock ansökningsavgiften för konkursärenden vid en uppräknig bli högre än för tvistemål, vilket av olika skäl kanske inte är önskvärt. Ett annat problem är att ansökningsavgifterna med tiden sannolikt skulle komma att variera mycket i storlek, eventuellt med både nya och udda belopp för varje gång avgifterna höjs.

8.2.2 Ansökningsavgifter beräknade utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden för de avgiftsbelagda målen och ärendena

Det andra alternativet innebär att den genomsnittliga styckkostnaden för de mål och ärenden som är förenade med ansökningsavgift i stället används vid beräkningen. Enligt alternativet kan ansökningsavgifterna beräknas utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden. Ett exempel enligt alternativet finns nedan. De ekonomiska mål som anges i exemplet har valts på samma sätt som i det förra exemplet, dvs. så att avgifterna ska hamna ungefär på den nivå som Domstolsverket anser att ansökningsavgifterna bör ha. Beloppen har avrundats för att göra exemplet tydligare.

Exempel alternativ 2

Måltyp	Genomsnittlig styckkostnad 2011	Andel av styckkostnaden	Ansökningsavgift
Domstolsärenden	9 256 kr	10 %	950 kr
Gemensamma ansökningar	9 256 kr	10 %	950 kr
Familjemål	9 256 kr	10 %	950 kr
FT-mål	9 256 kr	20 %	1 900 kr
Tvistemål	9 256 kr	30 %	2 850 kr
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	9 256 kr	30 %	2 850 kr

Även detta alternativ gör det enkelt att löpande räkna upp avgifterna. Tanken är att de ekonomiska målen, eller procentsatserna, ska tillämpas varje gång en revidering av avgifterna sker.

Skillnaden mellan detta alternativ och det förra är framförallt att den inbördes relationen eller viktningen mellan de mål och ärenden som ska kosta mest eller minst inte ändras mellan uppräkningsarna utan kvarstår. Skillnaden är också att de mål eller ärenden som får det högsta ekonomiska målet, i exemplet trettio procent, också är de mål och ärenden som får den högsta ansökningsavgiften. Samma sak gäller de mål och ärenden som får det lägsta ekonomiska målet och den lägsta ansökningsavgiften.

Enligt detta alternativ får förändringar när det gäller enstaka styckkostnader vidare ett generellt genomslag och drabbar alltså alla ansökningsavgifter på samma sätt. Det gör att det krävs större förändringar i styckkostnaderna för att en höjning av avgifterna ska ske. Detta innebär även att styckkostnaderna kan öka ett tag innan det får genomslag i avgifterna. Det andra alternativet är därför inte lika känsligt för förändringar som det första alternativet, utan skapar en viss stabilitet i systemet.

8.2.3 Bedömning och förslag

Domstolsverket anser att den genomsnittliga styckkostnaden ska användas vid beräkningen av ansökningsavgifterna. Beräkningssättet medför att de inbördes relationerna mellan målen och ärendena kan behållas mellan varje uppräkningsfall, vilket gör det möjligt att löpande räkna upp ansökningsavgifterna på ett enkelt sätt. Det är vidare viktigare att avgifterna kan motiveras vid en jämförelse med varandra än att avgifterna speglar den exakta utvecklingen av styckkostnaderna. Den koppling som finns till den genomsnittliga utvecklingen av styckkostnaderna är enligt Domstolsverket ett tillräckligt tydligt samband för att avgifterna, till skillnad från i dag, ska kunna följa kostnadsutvecklingen för domstolens avgiftsbelagda verksamhet. Domstolsverket anser också att ett avgiftssystem som inte speglar tillfälliga förändringar i styckkostnaderna är att föredra framför ett mer känsligt system.

Domstolsverket föreslår därför att det ska vara den genomsnittliga styckkostnaden som ska användas vid beräkningen av ansökningsavgifterna. Av skäl som framförs i avsnitt 10.7 föreslås dock att mark- och miljömålen inte ska beaktas när den genomsnittliga styckkostnaden räknas fram.

Det kan nämnas att ytterligare en fördel med att använda den genomsnittliga styckkostnaden vid beräkningen är att den gör det möjligt att vid utformningen av reglerna om ansökningsavgifter överväga en mer pedagogisk lagteknisk lösning än den som gäller i dag, samtidigt som en enkel metod att löpande räkna upp ansökningsavgifterna skapas. Detta beskrivs närmare i nästa avsnitt.

9 Utformning av reglerna

Domstolsverkets förslag: Ett grundbelopp ska införas. Beloppet ska beräknas utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden. För varje mål- och ärendekategori ska även en multiplikator bestämmas. Ansökningsavgiften ska motsvara grundbeloppet multiplicerat med det aktuella målets eller ärendets multiplikator.

Grundbeloppet ska bestämmas till 10 procent av den genomsnittliga styckkostnaden avrundat till närmaste hela femtiotal. Det innebär att grundbeloppet ska fastställas till 950 kr ($0,1 \times 9\,256 \approx 950$).

Grundbeloppet ska ses över vart tredje år genom att Domstolsverket, senast vid utgången av mars månad det året, ger in ett underlag till regeringen för beräkning av beloppet. Vid kommande översyner av grundbeloppet ska de tre senaste årens genomsnittliga styckkostnader användas vid beräkningarna.

Regeringen ska i ett beslut bestämma att Domstolsverket ska beräkna grundbeloppet på det sätt som föreslås i denna rapport.

Domstolsverket har arbetat fram en annan ny lagteknisk lösning än den som gäller enligt domstolsavgiftsförordningen. I detta avsnitt redogör Domstolsverket för denna lösning samt lämnar förslag till utformningen av reglerna om ansökningsavgifter.

9.1 Ett grundbelopp

Den lagtekniska lösning som Domstolsverket övervägt innebär att ett belopp, kallat grundbelopp, bestäms utifrån en andel i procent av den genomsnittliga styckkostnaden, i stället för en procentsats för varje mål- eller ärendekategori. För de olika målen och ärendena bestäms även en multiplikator med vilken grundbeloppet multipliceras för att få fram den aktuella avgiften. Tanken är att endast grundbeloppet och de olika multiplikatorerna för målen och ärendena ska framgå av förordningsreglerna i stället för de enskilda avgifterna. Lösningen har sin förebild i det avgiftssystem som används i Norge (se avsnitt 6.4 ovan).

På motsvarande sätt som när det gäller de två alternativa beräkningssätten som beskrivits tidigare, kan hänsyn tas till olika omständigheter för varje mål- eller ärendekategori när multiplikatorn bestäms. Skillnaden mellan det beräkningssätt som beskrivits som alternativ i föregående avsnitt och denna lagtekniska lösning är helt och hållet en fråga om hur en i grunden samma metod ska presenteras.

Nedan finns ett exempel på ansökningsavgifter enligt denna modell. I exemplet har grundbeloppet bestämts till 950 kr, vilket motsvarar 10 procent av den genomsnittliga styckkostnaden (avrundat uppåt till närmaste femtiotal). Två grundbelopp motsvarar i exemplet 20 procent av den genomsnittliga styckkostnaden och tre grundbelopp motsvarar 30 procent av samma kostnad.

Exempel grundbelopp

Måltyp	Genomsnittlig styckkostnad 2011	Grundbelopp	Ansökningsavgift
Domstolsärenden	9 256 kr	1 grundbelopp	950 kr
Gemensamma ansökningar	9 256 kr	1 grundbelopp	950 kr
Familjemål	9 256 kr	1 grundbelopp	950 kr
FT-mål	9 256 kr	2 grundbelopp	1 900 kr
Tvistemål	9 256 kr	3 grundbelopp	2 850 kr
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	9 256 kr	3 grundbelopp	2 850 kr

9.1.1 Bedömning och förslag

Att införa ett grundbelopp innebär en för svensk rätt ny författningsteknisk lösning. Domstolsverket ser dock många fördelar med att införa ett grundbelopp. En enskild kan t.ex. enkelt bilda sig en uppfattning om den inbördes relationen mellan målen när det gäller avgiftsnivåerna dvs. att vissa mål har en avgift som motsvarar ett grundbelopp medan andra har en avgift som motsvarar två osv.

En annan viktig fördel med att införa ett grundbelopp är att regeringen, när en ändring av avgiftsnivåerna ska ske, endast skulle behöva ändra ett belopp (dvs. grundbeloppet). Grundtanken med lösningen är att enbart grundbeloppets storlek löpande ska ses över medan de ekonomiska målen och den inbördes viktningen mellan målen och ärendena (de olika multiplikatorerna) ska gälla oförändrade vid uppräkningsarna.

En nackdel med att införa ett grundbelopp är i och för sig att reglerna blir något mindre tydliga än om avgifternas storlek direkt framgår av författningstexten. På motsvarande sätt innebär regleringen även en viss ytterligare administration från domstolens sida när avgiftens storlek ska bestämmas i det enskilda fallet. Å andra sidan kan dessa båda nackdelar enkelt avhjälpas genom att en avgiftslista sammanställs av Domstolsverket.

Vid en samlad bedömning föreslår Domstolsverket att ett grundbelopp ska införas. Omständigheten att endast ett belopp blir föremål för justering vid en avgiftsöversyn väger tyngre än fördelen med att samtliga avgiftsbelopp framgår direkt av författningstexten. Troligtvis kan den bakomliggande metoden för att bestämma avgifternas storlek också bevaras bättre om ett grundbelopp införs. Domstolsverket antar nämligen att det lättare kan bli en återgång till mer schablonmässigt bestämda ansökningsavgifter vid framtida uppräkningsarna om storleken på varje avgift anges i författningstexten. Uppräkningsarna av ett grundbelopp kan däremot alltid förväntas ske enligt etablerad metod.

9.2 Grundbeloppets storlek

Vilken nivå grundbeloppet bör ha styrs av flera olika faktorer. En grundläggande omständighet att ta hänsyn till är att reglerna blir enklare att tillämpa om den lägsta ansökningsavgiften motsvaras av *ett* (helt) grundbelopp. Av betydelse är även vilket behov som finns att differentiera ansökningsavgifterna. Ett lågt grundbelopp, till skillnad från ett högt, gör det möjligt att ha större avgiftsdifferentiering. En annan aspekt är att grundbeloppet enligt Domstolsverkets uppfattning bör motsvara en jämn procentsats, t.ex. 5, 10 eller 20 procent.

Domstolsverket anser att den lägsta ansökningsavgiften i nuläget inte bör överstiga 1 000 kr. Den genomsnittliga styckkostnaden för 2011 är 9 256 kr, vilket innebär att det egentliga valet enligt Domstolsverkets uppfattning står mellan 5 procent och 10 procent. Om 5 procent används skulle grundbeloppet bli 463 kr. Om 10 procent används skulle grundbeloppet i stället bli 926 kr.

Vid detta val måste vissa avrundningseffekter beaktas. Avrundning gör nämligen att det uppstår skillnader i avgifternas storlek utifrån valet av ett högt eller lågt grundbelopp. Detta framgår av exemplet nedan. I exemplet har grundbeloppen avrundats till närmaste femtiotal.

	5 % = 450 kr	10 % = 950 kr
Domstolsärenden	2 grundbelopp = 900 kr	1 grundbelopp = 950 kr
Gemensamma ansökningar	2 grundbelopp = 900 kr	1 grundbelopp = 950 kr
Familjemål	2 grundbelopp = 900 kr	1 grundbelopp = 950 kr
FT-mål	4 grundbelopp = 1 800 kr	2 grundbelopp = 1 900 kr
Twistemål	6 grundbelopp = 2 700 kr	3 grundbelopp = 2 850 kr
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	6 grundbelopp = 2 700 kr	3 grundbelopp = 2 850 kr

När det gäller avrundning är det även viktigt att komma ihåg att ju större avrundning som görs desto större trappstegseffekter kan uppstå vid en uppräknings av avgifterna. Om en avrundning ska ske till närmaste hundratal i stället för till femtiotal kommer det t.ex. att ta längre tid innan en höjning av avgifterna kan ske. När höjningen väl sker kommer den även att vara större än vad den hade varit med en lägre avrundningsfaktor.

Vid en samlad bedömning anser Domstolsverket att grundbeloppet bör bestämmas till 10 procent av den genomsnittliga styckkostnaden avrundat till närmaste hela femtiotal. Det innebär att grundbeloppet bör fastställas till 950 kr ($0,1 \times 9\,256 \approx 950$).

9.3 Regelbunden översyn av avgifterna

För att avgifterna ska följa målens och ärendenas kostnadsutveckling föreslår Domstolsverket att en regelbunden översyn av grundbeloppet ska ske. Det bör framgå av förordningstexten hur ofta det ska ske.

Domstolsverket föreslår även att en liknande modell för översynen ska användas som den som gäller timkostnadsnormen för ersättning till bl.a. offentliga försvarare. Regeringen fastställer timkostnadsnormen för varje kalenderår efter förslag från Domstolsverket. Regeringen har även i ett särskilt beslut och i regleringsbrev bestämt hur Domstolsverket ska beräkna timkostnadsnormen.

På samma sätt bör regeringen regelbundet fastställa grundbeloppet efter förslag av Domstolsverket. Domstolsverket anser dock att det är tillräckligt att detta sker vart tredje år. Eftersom Domstolsverket beräknar styckkostnaderna för föregående år i början av varje år bör underlaget till regeringen ges in i mars månad.

Regeringen bör vidare i ett särskilt beslut bestämma hur Domstolsverket ska beräkna grundbeloppet. Domstolsverket föreslår att grundbeloppet ska beräknas på det sätt som föreslås i denna rapport, dvs. som tio procent av den genomsnittliga styckkostnaden. För att minska genomslaget av tillfälliga förändringar av styckkostnaderna föreslår Domstolsverket även att ett genomsnitt av de tre senaste årens genomsnittliga styckkostnader ska användas vid kommande översyner. Domstolsverket föreslår dessutom att regeringen ska lämna ett visst utrymme för verket att göra skälighetsbedömningar i beräkningsunderlaget. Det är bl.a. viktigt att den faktiska ansökningsavgiften inte överstiger full kostnadstäckning för någon mål- eller ärendekategori, vilket Domstolsverket alltid bör kunna beakta när grundbeloppet beräknas.

10 Ansökningsavgiftens storlek för varje mål- och ärendekategori

I detta avsnitt beskrivs inledningsvis de överväganden Domstolsverket gjort när det gäller indelningen i avgiftsgrupper. Därefter redovisas gemensamma egenskaper och andra principiella omständigheter som identifierats för varje mål- och ärendekategori. Dessa har sedan tillmätts betydelse såväl vid viktningen mellan avgiftsgrupperna som vid förslaget till avgiftsnivåer. Avsnittet avslutas med Domstolsverkets förslag om nya avgiftsnivåer.

10.1 Avgiftsgrupper

Domstolsverkets förslag:

Ansökningsavgifter ska delas in i följande avgiftsgrupper:

- Domstolsärenden
- Gemensamma ansökningar
- Familjemål
- Förenklade tvistemål (FT-mål)
- Tvistemål
- Mål och ärenden vid mark- och miljödomstol
- Enskilda åtal
- Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion

Eftersom de mål- och ärendebeteckningar som används vid registrering av inkomna mål och ärenden är väl inarbetade vid domstolarna, anser Domstolsverket att det är lämpligt att också avgiftsuttaget ska ske med utgångspunkt från den indelningen. Utöver de mål- och ärendebeteckningar som används vid registrering, har Domstolsverket identifierat ytterligare tre vedertagna målgrupperingar vilka kommer att behandlas särskilt (se mer nedan). Domstolsverket lämnar följande förslag när det gäller avgiftsgrupper.

Ordinära tvistemål (med beteckningen T) nedan kallade **tvistemål** bör vara en avgiftsgrupp. Tvistemål som handläggs enligt reglerna i 1 kap. 3 d § första stycket RB (med beteckningen FT) bör vara en avgiftsgrupp kallad **förenklade tvistemål**. Till FT-målen bör räknas även mål enligt förordningen (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande. Ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (med beteckningen Ä) bör utgöra en avgiftsgrupp kallad **domstolsärenden** och **enskilda åtal** (med beteckningen B) bör utgöra en avgiftsgrupp. **Mål och ärenden vid mark- och miljödomstol** (med beteckningen M, F, P respektive Å) med följande definition: mål och ärenden som i första instans avgörs vid mark- och miljödomstol med undantag av mål om utdömmande av vite efter särskild ansökan av myndighet, utdömmande av tilläggsavgift enligt plan- och bygglagen (1987:10) och mål för vilka avgift tas ut enligt 2 eller 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken, bör vara en avgiftsgrupp. Liksom för närvarande har Domstolsverket också funnit att konkursärenden (med beteckningen K) och ärenden om

företagsrekonstruktion (med beteckningen Ä) ska utgöra en avgiftsgrupp kallad ***konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion***. Som redan nämnts har Domstolsverket funnit ytterligare uppdelningar av tvistemålen påkallade med hänsyn till mål med vissa särskilda karaktärer (se mer härom nedan). De ytterligare uppdelningarna är ***familjemål*** (definieras som de mål som anges i 14 kap. äktenskapsbalken och 20 kap. 1 § föräldrabalken) och ***gemensamma ansökningar*** (definieras som de mål som handläggs enligt 18 § första stycket 4 förordningen (1996:381) med tingsrättsinstruktion).

10.2 Ärenden enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden

Domstolsärenden består av en heterogen grupp av ärenden. Vissa ärenden är av familjerättslig natur där sökanden eller sökandena är enskilda personer såsom ärenden om adoption, förordnande av bodelningsman och ärenden enligt namnlagen. Andra ärenden är hänförliga till olika bolagsrättsliga åtgärder exempelvis ärenden om likvidation enligt 25 kap. aktiebolagslagen (2005:551) och ärenden om entledigande av styrelseledamot enligt 9 kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220) där sökanden ofta har egenskap av företrädare för en juridisk person exempelvis en styrelseledamot. Även ärenden innefattande särskilda processuella åtgärder där sökanden vanligtvis är en juridisk person såsom informationsföreläggande enligt 53 c § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk eller verkställbarhetsförklaring enligt lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister förekommer. Trots den renodling som skett efter överflyttningarna under oktober 2011, är domstolens prövning av domstolsärenden av skiftande karaktär. Vissa ärenden innefattar en mer rättsligt kvalificerad prövning, visserligen mer begränsad än den som görs i tvistemålen, medan andra ärenden innefattar en mer formell prövning. De processuella reglerna är emellertid inte så komplexa som för tvistemålen del och handläggningen är som utgångspunkt skriftlig. Trots de skiftande ärendena är det Domstolsverkets uppfattning att alla avgiftsbelagda domstolsärenden bör åsättas en och samma avgift. Bakgrunden till detta är dels att det för domstolsärenden tas fram en gemensam styckkostnad och dels att nya domstolsärenden ska kunna läggas till utan att det krävs närmare utredning för att avgöra vilken avgiftstaxa som ärendet ska höra till.

10.3 Gemensamma ansökningar

De gemensamma ansökningarna kan avse äktenskapsskillnad, vårdnad-, boende- och umgänge med barn och tillhörande frågor som exempelvis kvarsittanderätt till den gemensamma bostaden och underhållsbidrag. Målen har, både när det gäller den innehållsmässiga prövningen och handläggningen vid domstolen, likheter med flertalet av de domstolsärenden som hösten 2011 överflyttats till förvaltningsmyndigheter. Den egentliga prövningen är ofta begränsad till att kontrollera att vissa formella förutsättningar är uppfyllda. Ansökningarna är otvistiga och handläggs i regel av notarier. Den genomsnittliga styckkostnaden för måltypen är låg i jämförelse med andra mål och ärendetyper (se avsnitt 8.1 ovan). Å ena sidan talar den begränsade prövningen och den låga styckkostnaden för avgifter som ligger nära full kostnadstäckning. Å andra sidan rör målen den typ av frågor där det är särskilt angeläget att avgifterna inte medför att sökandena avskärs från rätten till domstolsprövning.

10.4 Familjemål

Familjemålen kan omfatta frågor som rör familjerätt exempelvis frågor om äktenskapsskillnad, vårdnad-, boende-, och umgänge med barn och fastställande av faderskap. I förhållande till de ordinära tvistemålen är familjemålen normalt processuellt mindre komplexa. Däremot avgörs de ofta efter huvudförhandling i sammansättning med nämndemän, vilket bidrar till ökade kostnader för dessa mål. Även den omständigheten att parterna inte sällan påkallar flera interimistiska beslut ökar kostnaderna. Handläggningstiden för målen är ofta förhållandevis lång, vilket till stor del är beroende av att flera moment i handläggningen ligger på externa aktörer såsom exempelvis är fallet vid medling, samarbetsamtal och genomförande av vårdnads-, boende- och umgängesutredningar. De vida möjligheterna att i familjemålen åter väcka en ny talan kort tid efter att en process har avslutats medför visserligen att det ibland förekommer att en part processar i syfte att trakassera motparten snarare än för att uppnå ändringar avseende barnets förhållanden. Målen rör emellertid den typ av frågor där rätten till domstolsprövning är särskilt viktig. Med beaktande av de begränsningar som finns för beviljande av rättshjälp är det Domstolsverkets uppfattning att det är rimligt att familjemålen har en lägre avgiftsnivå än de ordinära tvistemålen.

10.5 Förenklade tvistemål (FT-mål)

De s.k. förenklade tvistemålen eller FT-målen som regleras i 1 kap. 3 d § RB är mål där tvisteföremålet inte uppenbart överstiger ett halvt basbelopp. De förenklade tvistemålen avser ofta tvister mellan enskilda eller tvister mellan enskilda och företag. Även tvister mellan bolag kan förekomma. Flera av målen inleds vid Kronofogdemyndigheten som en ansökan om betalningsföreläggande som efter bestridande överlämnas till tingsrätten för vidare handläggning. FT-målen är en heterogen målgrupp som kan bestå av olika typer av tvister, även om tvister som rör fordran som har sin grund i ett avtalsförhållande mellan parterna är vanligt förekommande. Enligt Domstolsverkets uppfattning är det framför allt bland FT-målen, och även bland de ordinära tvistemålen, som det förekommer att parter missbrukar domstolsprocessen genom att inleda obefogade rättegångar, som inte bör belasta Sveriges Domstolars resurser. Det kan t.ex. vara fråga om grundlösa skadeståndskrav eller fordringsanspråk som bestrids av den egentliga anledningen att uppnå anstånd med betalningen. För att domstolarna ska kunna lägga sina resurser på de parter som har befogade anspråk bör ansökningsavgiften därför bestämmas på ett sådant sätt att den verkar avhållande på obefogade tvister. Samtidigt måste man emellertid beakta att FT-målen både vad avser handläggningen och rättegångskostnaderna är särreglerade i förhållande till de ordinära tvistemålen. En grundläggande tanke bakom införandet av föregångaren till 1 kap 3 d § RB, småmålslagen, var att göra det möjligt för parterna att få tvister som rör ett förhållandevis lågt värde prövade av domstol utan att rättegångskostnaderna skulle komma att bli alltför höga (prop. 1973:87 med förslag till lag om rättegång i tvistemål om mindre värden m.m). Eftersom ansökningsavgiften är en rättegångskostnad är det viktigt att avgiften är förenlig med dessa uttalanden.

I avsnitt 12 föreslår Domstolsverket att mål som överlämnas till tingsrätt ska påföra en tilläggsavgift.

10.6 Tvistemål

(Ordinära) tvistemål är en heterogen målgrupp både vad avser parterna, deras ekonomiska resurser samt tvisteföremålet. Ett mål kan exempelvis avse fel i fastighet där båda parter är enskilda personer, kanske med begränsade ekonomiska resurser, och där tvisteföremålet är hundratusentals kronor. Ett annat mål kan röra fordran på grund av utfört arbete, där tvisteföremålet är precis över gränsen för ett FT-mål och där en mindre (enskild) firma stämmer en enskild person. Ett tredje mål kan röra skadestånd på grund av varumärkesintrång där parterna är bolag med stora ekonomiska resurser och där tvisteföremålet rör miljonbelopp. Även avseende domstolens arbetsinsats finns det inom måltypen en stor spännvidd. Vissa mål är vidlyftiga med flera sakomständigheter och mycket bevisning även om bevisfrågan kanske är avgränsad, medan andra innehåller flera komplicerade rättsfrågor. Domstolsverket bedömer att det är bland tvistemålen och FT-målen som det förekommer att parter missbrukar domstolsprocessen och att det är ett skäl som bör beaktas när storleken på ansökningsavgifterna bestäms. Samtidigt måste man också ta hänsyn till att parter som regel kan antas ha ett verkligt behov av domstolens tvistelösning och att en avgiftshöjning kan komma att begränsa rimliga möjligheter att få sin tvist prövad inför domstol. När det gäller ordinarie tvistemål så har parterna emellertid ofta ombudskostnader som vida överstiger ansökningsavgiften. Det är således inte troligt att en ansökningsavgift, i den storleksordningen som kan bli aktuellt, ensamt blir avgörande i valet att inte driva en process.

10.7 Mål och ärenden vid mark- och miljödomstol

Mark- och miljömålen skiljer sig i flera avseenden från övriga mål och ärenden som redovisats ovan. De styckkostnadsberäkningar som Domstolsverket årligen tar fram avseende dessa mål (som omfattas av domstolsavgiftsförordningen) är uppdelade på posterna fastighetsmål, miljömål första instans och PBL-mål (mål enligt plan- och bygglagen [2010:900]). Styckkostnaderna för dessa poster är långt högre än för de övriga mål och ärenden som anges i avsnittet (styckkostnaden 2011 för fastighetsmålen är 42 014 kr, för miljömål första instans 84 950 kr och för PBL-målen 45 022 kr). De höga styckkostnaderna kan bland annat ha sin förklaring i att målen som huvudregel avgörs i sammansättningar med tekniska råd, i bland med deltagande av särskilda ledamöter (huvudregeln i stämningssmål och ansökningsmål), och att handläggningen ofta innefattar sammanträde/huvudförhandling och syn. I de poster som anges ovan ingår flera andra måltyper utöver de rena s.k. stämningssmålen, som är föremål för avgift enligt den aktuella förordningen. Till fastighetsmålen hör exempelvis både fastighetsmål första instans och överklagade mål. De överklagade målen utgör merparten av fastighetsmålen och för dessa tas inte någon avgift ut. Till miljömål i första instans hänförs utöver stämningssmålen också ansökningsmål och vitesmål. Varken ansökningsmålen eller vitesmålen är föremål för avgift enligt domstolsavgiftsförordningen. Ansökningsmålen är generellt sett mark- och miljödomstolarnas arbetsmässigt tyngsta mål, ofta med mycket omfattande teknisk utredning och där domstolen många gånger i deldom ger tillstånd till att påbörja en verksamhet, men där frågan om fastställande av slutliga villkor sätts på en provotid som kan löpa under flera år och i samma mål föranleda flera olika avgöranden av delfrågor. Den omfattande hanteringen påverkar sannolikt utfallet av styckkostnaderna för

miljömålen. Mål enligt PBL innefattar mål i första instans, mål om utdömmande av vite samt ett antal typer av stämningssmål som tidigare hanterades av fastighetsdomstol, vilka mål är föremål för avgift enligt domstolsavgiftsförordningen. Till detta kommer olika former av överklagade kommunala beslut. Övergångsvis hanterar mark- och miljödomstolarna i första instans även ansökningar om utdömmande av tilläggsavgift enligt den äldre plan- och bygglagen (1987:10). Skäl saknas att i avgiftshänseende särbehandla de ärenden som handläggs vid mark- och miljödomstolarna, dvs. avgiften för dessa bör utgå med samma belopp som för övriga domstolsärenden.

10.8 Enskilda åtal

För de enskilda åtalen tar Domstolsverket inte fram någon egen styckkostnad. Reglerna om enskilt åtal återfinns i 47 kap. RB. Med hänsyn till att det vid enskilt åtal vanligen inte har skett någon förundersökning behöver målet i allmänhet redas ut. Detta sker huvudsakligen enligt bestämmelserna om förberedelse i tvistemål som återfinns i 42 kap. RB. För domstolensavgörande gäller i huvudsak samma bestämmelser som enligt 46 kap. RB tillämpas vid allmänt åtal.

10.9 Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion

Det råder, särskilt inom konkursärenden, en stor spännvidd avseende ärendenas komplexitet. Å ena sidan förekommer flertalet ärenden där domstolens prövning av konkursfrågan är relativt okomplicerad och begränsad. Exempelvis kan nämnas ärenden där det är uppenbart att konkursinstitutet används av borgenärer som påtryckningsmedel för att erhålla betalning. Å andra sidan förekommer ärenden där såväl konkursfrågan som efterföljande frågor är av mer komplicerad natur. Aktmaterialet är ofta omfattande och ärendena kan ta flera år att avsluta i domstol. När det gäller ärenden om företagsrekonstruktion har domstolen efter sitt beslut att inleda företagsrekonstruktion i regel att kontinuerligt ompröva sitt beslut.

Vid bestämmande av avgiftens storlek måste såväl samhällsintresset av tillgången till ett effektivt exekutionsväsende som intresset av att konkursinstitutet inte i ännu större utsträckning än för närvarande kommer att användas som ett alternativ till en tvistemålsprocess beaktas.

Det finns anledning att i detta sammanhang peka på följden för den sökande borgenären i s.k. avskrivningskonkurser. I de fallen har annan borgenär än staten en skyldighet att betala en del av konkurskostnaderna, en tiondels prisbasbelopp, om konkursboets tillgångar inte räcker till det. Den slutliga kostnaden för en sökande borgenär kan alltså, beroende på vilken avgiftsnivå som bestäms, bli förhållandevis hög.

10.10 Ärenden enligt rättegångsbalken

De ärenden som i dag uttryckligen anges i bilagan till domstolsavgiftsförordningen ska handläggas enligt reglerna i lagen (1996:242) om domstolsärenden (ÄL).

Förutom ärenden enligt ÄL handläggs vid allmän domstol ärenden enligt RB (se 3 § förordningen [1996:271] om mål och ärenden i allmän domstol och 1 § ÄL). En skiljelinje mellan de angivna ärendeslagen är att ärenden som handläggs enligt

ÄL omfattar s.k. rättsvårdsärenden, medan ärenden som handläggs enligt reglerna i RB rör rättsskipning. Gränsdragningen mellan de angivna begreppen är dock oklar, även om rättsskipning typiskt sett rör ett partsförhållande, om än ett potentiellt sådant (som t.ex. vid bevisupptagning till framtida säkerhet). Av tydlighetsskäl har lagstiftaren i anslutning till den materiella lagstiftningen ofta, mer eller mindre tydligt, gett en anvisning om det är ÄL eller RB som ska tillämpas. T.ex. ges i vissa författningar en uttrycklig hänvisning till ÄL eller RB, medan det i andra författningar framgår att någon får ”väcka talan” eller ”ansöka om stämning” eller att fråga är om ”ett mål” och att det då är klart att RB ska tillämpas (Fitger, Lagen om domstolsärenden, En kommentar, andra uppl. 2004, s. 23, 26-28).

Ärenden enligt RB ska enligt 3 § förordningen (1996:271) *registreras* som tvistemål eller brottmål. Enligt domstolsavgiftsförordningen ska *ansökan varigenom tvistemål anhängiggörs* avgiftsbeläggas. Med hänsyn till ordalydelsen kan det inte anses helt klart hur domstolarna tillämpar avgiftsbestämmelsen på dessa ärenden. Att en ansökan om exempelvis kvarstad avgiftsbeläggs vid domstolarna torde dock vara vedertaget (se Domstolsverkets tvistemålshandbok avsnitt 4.1.3, jfr. även prop. 1980/81:84 med förslag till lag om införande av utsökningsbalken m.m. s. 232). Eftersom Domstolsverket föreslår en ny avgiftsindelning och i nästa avsnitt kommer att föreslå en större avgiftsdifferentiering är det påkallat att identifiera de ärenden som handläggs enligt RB. Detta för att kunna ta ställning till om det är rimligt att dessa avgiftsbeläggs som tvistemål, om dessa ärenden i stället ska avgiftsbeläggas som ärenden enligt ÄL eller om de ska vara helt avgiftsbefriade.

Till Ärendeutredningens betänkande (Domstolarnas handläggning av ärenden [SOU 2007:65]) finns två bilagor; Förteckning över ärenden som handläggs av tingsrätt enligt lagen (1996:242) om domstolsärenden (bilaga 2) och Förteckning över ärenden som handläggs av tingsrätt enligt rättegångsbalken (bilaga 3). I den sistnämnda företeckningen framgår bland annat att fråga är om följande ärenden.

Ärenden med anknytning till brottsbalken, exempelvis framställan om häktning enligt 24 kap. 11 § RB. Eftersom dessa RB-ärenden registreras som brottmål och då det varken enligt gällande eller föreslagna ordning förekommer ansökningsavgifter för andra brottmål än enskilda åtal, saknas behov av att i detta sammanhang titta närmare på vilka dessa ärenden är.

Även *konkursärenden*, se 16 kap. 2 § KonkL, *ärenden om civilprocessuella tvångsmedel* t.ex. ansökan om kvarstad enligt 15 kap. RB och *ärenden om ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet*, 21 kap. 1 § miljöbalken nämns. För konkursärenden föreslår Domstolsverket att det alljämt ska gälla en särskild avgift. Ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet avgiftsbeläggs som ansökningsmål enligt förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken eller som stämningssmål enligt domstolsavgiftsförordningen. När det gäller ansökan om kvarstad och andra säkerhetsåtgärder är Domstolsverkets uppfattning att det är rimligt att dessa avgiftsbeläggs som tvistemål. Detta med tanke på att domstolens beslut i en fråga om kvarstad typiskt sett innefattar en omfattande rättslig prövning som väsentligt skiljer sig från den prövning som görs i merparten av de ärenden som handläggs enligt ÄL. För att en bifallen kvarstadstalan, som gjorts fristående från ett mål, inte ska förfalla krävs att sökanden inom en månad ger in en ansökan om stämning (15 kap. 7 § RB). Även utifrån detta förhållande finner Domstolsverket att det är rimligt att dessa ärenden åläggs avgift som tvistemål.

De ärenden som härutöver nämns är *ärenden om bouppteckningsed* enligt 17 kap. 5 § andra stycket äktenskapsbalken, *talán om edgång* enligt 20 kap. 6 § andra stycket ärvdabalken och *ärenden om bevisupptagning* (t.ex. ansökan om bevisupptagning till framtida säkerhet enligt 41 kap. 3 § RB eller ansökan om bevisupptagning åt utländsk domstol). Samtliga dessa ärenden som innebär att domstolen ska ta upp bevisning är rättsvårdsärenden som inte innefattar någon prövning av domstolen. Domstolsverket har funnit att det för de ovan angivna ärendena enligt äktenskapsbalken och ärvdabalken felaktigt finns en måltypskod hänförlig till domstolsärenden och inte till tvistemål. Omständigheten torde innebära att ärendena inte avgiftsbeläggs. Med hänsyn till att ärenden som rör bevisupptagning åt utländsk domstol vanligen har sin grund i olika internationella konventioner finns fog för uppfattningen att domstolarna inte heller bör ta ut avgift för dessa. Mot angiven bakgrund har Domstolsverket stannat för att föreslå att samtliga ärenden som rör bevisupptagning därför bör undantas från avgiftsuttag.

10.11 Domstolsverkets förslag

Domstolsverkets förslag: För respektive avgiftsgrupp ska en ansökningsavgift som motsvarar följande antal grundbelopp utgå.

- Domstolsärenden: ett grundbelopp (950 kr)
- Gemensamma ansökningar: ett grundbelopp (950 kr)
- Familjemål: ett grundbelopp (950 kr)
- Förenklade tvistemål: två grundbelopp (1 900 kr)
- Tvistemål: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Mark- och miljömål: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Enskilda åtal: tre grundbelopp (2 850 kr)
- Ärenden om konkurs och företagsrekonstruktion: tre grundbelopp (2 850 kr)

Domstolsverket har utgått från de särskilda egenskaper som identifierats hos de olika mål- och ärendegrupperna i föregående avsnitt. Av de avgiftsgrupper som Domstolsverket föreslagit har verket mot den bakgrunden stannat för att domstolsärenden ska ha den lägsta ansökningsavgiften – ett grundbelopp eller 950 kr. Huvudskälet till detta ställningstagande är att domstolens hantering av domstolsärenden i förhållande till tvistemålshanteringen normalt innefattar en mer begränsad prövning med skriftlig handläggning som utgångspunkt och med mindre komplexa processuella regler.

Även gemensamma ansökningar ska ha den lägsta avgiftsnivån. Detta dels på grund av att målen rör den typ av frågor där tillgången till domstol för den enskilde gör sig särskilt starkt gällande och dels då dessa mål innebär en begränsad arbetsinsats för domstolen. Övriga familjemål däremot är föremål för helt andra handläggningsåtgärder och genererar mer arbete för domstolen. Mot bakgrund av att även dessa mål rör den typ av frågor för den enskilde som angivits ovan och att målen innehåller ett starkt mått av ex officio prövning från

domstolens sida finner Domstolsverket emellertid att det inte är befogat att ta ut en högre avgift för dessa mål än för de gemensamma ansökningarna.

När det gäller tvistemålen bedömer Domstolsverket att det finns utrymme att ta ut en högre ansökningsavgift. Mot bakgrund av vad som framkommit om våra svenska ansökningsavgifter i förhållande till övriga Europa finns det skäl att föreslå en förhållandevis kraftig höjning av ansökningsavgiften. Domstolsverket föreslår att ansökningsavgiften bestäms till tre grundbelopp eller 2 850 kr. Med hänsyn till domstolens arbetsinsats och den i förhållande till tvistemålen liknande hanteringen, är verkets uppfattning att det även beträffande de enskilda åtalen och för de mark- och miljömål som avgiftsbeläggs enligt domstolsavgiftsförordningen är rimligt att ta ut en avgift på samma nivå som för tvistemålen. Med hänsyn till domstolens arbetsinsats och för att förhindra att konkursinstitutet i än större utsträckning används som ett alternativ till en tvistemålsprocess finner Domstolsverket det lämpligt att också för konkursärenden och ärenden enligt lagen om företagsrekonstruktion ta ut en avgift som motsvarar den för tvistemålen.

För att i någon mån försöka styra bort de obefogade tvister som Domstolsverket i tidigare avsnitt bedömt inte bör belasta Sveriges Domstolars resurser är verkets uppfattning att det krävs en ansökningsavgift av en helt annan nivå än dagens 450 kr. Samtidigt får inte ansökningsavgiften innebära att FT-målens särprägel som tvistemål med begränsade rättegångskostnader sätts ur spel. Vid en sammanvägning av dessa båda förhållanden har Domstolsverket stannat för att föreslå att de förenklade tvistemålen bör åsättas en ansökningsavgift som motsvarar två grundbelopp eller 1 900 kr.

Sammanfattningsvis föreslår Domstolsverket alltså tre olika multiplikatorer: *ett* grundbelopp (950 kr), *två* grundbelopp (1 900 kr) och *tre* grundbelopp (2 850 kr).

11 Kungörandekostnader och kungörandeavgiften

Domstolsverkets förslag: Kungörandeavgiften ska även i fortsättningen bestämmas schablonmässigt. För närvarande finns inte skäl att ändra avgiften. Kungörandeavgiften ska uppgå till 3 000 kr. Domstolsverket ska till regeringen, senast före utgången av mars månad vart tredje år, ge in underlag för beräkning av kungörandeavgiften.

11.1 Nuvarande beräkningsmodell

Kungörandeavgifterna, till skillnad från ansökningsavgifterna, har sedan de infördes haft ett ekonomiskt mål innebärande en strävan mot full kostnadstäckning för kostnader som är förenliga med domstolarnas kostnader för kungörande i konkurser. Det ekonomiska målet - full kostnadstäckning - har varit oförändrat, medan vilka kungörandekostnader som har ingått i kostnadsunderlaget har varierat (se avsnitt 4.5.2). Enligt den nuvarande principen ska kungörandeavgifterna beräknas utifrån att full kostnadstäckning eftersträvas för statens kostnader för kungörelser som utfärdas i utdelningskonkurser, bortsett från kungörelser om efterbevakning. Med hänsyn till att de faktiska kungörelsekostnaderna skiljer sig åt beroende på i vilken tidning en annons förs in, är avgiften i ett enskilt ärende i realiteten en schablon.

I betänkandet SOU 2000:62 (s. 496-499) förs ett resonemang om vad principen om full kostnadstäckning närmare innebär avseende kungörandeavgifterna. I detta avseende diskuteras om kostnadstäckningsgraden på de kungörandeavgifter som tas ut ska täcka statens samtliga kungörandekostnader även i de konkurser där tillgångar saknas och således inga kungörandeavgifter tas ut eller om avgiften enbart ska täcka de kostnader som med viss schablonisering kan anses hänförliga till den egna konkursen. Utredningens bedömning är att en enskild konkurs inte ska belastas av kostnader som inte på något sätt kan hänföras till just den konkursen. Det ekonomiska målet bör enligt utredningen således utformas med inriktning på kostnadstäckningen i den enskilda konkursen. Sålunda de utgångspunkter som den nuvarande kungörandeavgiften är beräknad utifrån. När det gäller graden av kostnadstäckning anser utredningen vidare att full kostnadstäckning bör eftersträvas. Domstolsverket instämmer i den bedömning som utredningen gjort avseende ansvarsfördelningen för kostnaderna. Några bärande skäl för att eftersträva en annan kostnadstäckningsgrad än full kostnadstäckning, har Domstolsverket inte heller identifierat. Att omfatta ytterligare kostnader utöver rena utlägg (dvs. kostnader för annonser) skulle dessutom innebära en risk för dubbel avgiftsbeläggning eftersom kostnader för exempelvis arbete ingår i det kostnadsunderlag som ligger till grund för ansökningsavgiften.

11.2 Tillämpning av nuvarande beräkningsmodell

Som anförts är Domstolsverket av uppfattningen att den nuvarande beräkningsmodellen synes lämplig för kungörandeavgifterna. Den aktuella kungörandeavgiften om 3 000 kr har emellertid inte ändrats sedan 1990 och flera förändringar har skett såväl avseende domstolarnas handläggningsåtgärder, bland annat beställningarna till annonsörer, som fakturerings- och bokföringsrutiner.

Domstolarnas beställning av annonser sker i dag, till skillnad från när avgiften infördes, huvudsakligen elektroniskt genom formulär på poit.bolagsverket.se (Post- och Inrikes Tidningar [nedan PoIT]). För annonsering i övriga dagstidningar är flertalet¹³ tingsrätter anslutna till den webbaserade annonsförmedlingstjänsten Timecut AB. Tjänsten innebär bland annat att endast en annonsbeställning görs varvid aktuella tidningar, som annonsen ska föras in i, markeras. Domstolarna faktureras månadsvis (genom elektroniska fakturor) och får endast en faktura från PoIT och i förekommande fall en faktura från Timecut AB för samtliga annonseringar i stället för som tidigare en faktura för varje beställd annons i varje tidning. Följaktligen har förenklingar skett såväl för personalen vid målkanslierna som för den administrativa personalen som hanterar faktureringen. De förändrade rutinerna torde innebära att den tid och kostnad som domstolens personal lägger på annonsering och kungörande har minskat. Det förekommer också, framförallt vid större domstolar, att kungörandekostnaderna kan hållas nere genom att domstolen i en och samma annons kungör en viss typ av beslut avseende flera konkurser. Även den omständigheten att vissa domstolar har valt att endast annonsera i en ortstidning medför minskade kostnader. I sammanhanget kan också nämnas att domstolarnas övergång till annonsbeställning via annonsförmedlingstjänsten från Timecut AB torde ha minskat domstolarnas kungörandekostnader eftersom tjänsten medger viss rabatterning på annonser.¹⁴ De förändrade beställnings- och faktureringsrutinerna innebär att annonskostnaderna inte längre redovisas i respektive mål eller ärende.

I tiden före domstolarnas övergång till elektronisk fakturahantering (vilket skedde under 2008) fanns flera olika baskonton för bokföring av domstolarnas annonskostnader. Bland annat fanns 14 olika baskonton hänförliga till kungörandekostnader i konkurs och företagsrekonstruktion. Exempelvis fanns särskilda konton för kungörandekostnaderna hänförliga till utdelningsförslag och efterbevakning. I samband med övergången till elektronisk fakturahantering ledde uppdelningen på flera baskonton till ett omfattande administrativt arbete vilket bland annat innebar att domstolarna parallellt med det elektroniska flödet skrev ut fakturorna för att internt skicka dessa till berörd personal. Domstolarna efterlyste någon form av förändring för att underlätta denna hantering. Från domstolarna fanns inte heller behov av en så omfattande uppdelning av baskonton. Bland annat mot denna bakgrund genomförde Domstolsverket 2008 förändringar avseende kontona. Avseende kungörandekostnaderna i konkurs och företagsrekonstruktion innebar detta att endast de två nuvarande posterna återstod.

Således är det ur kostnadsredovisningssystemet för närvarande, till skillnad från senast kungörandeavgiften var föremål för översyn, inte möjligt att få fram kungörandekostnaderna för exempelvis utdelningskonkurserna utan endast de sammanlagda kungörandekostnaderna hänförliga till ”konkurs och företagsrekonstruktion”.

¹³ Sveriges Domstolar har gjort ett avrop från det statliga ramavtalet med Timecut AB. Leveransavtalet (DV dnr 1181-2010) gäller från och med 2010-10-20 och enligt uppgift från Timecut AB har 39 av landets 48 tingsrätter använt deras tjänster under tiden 2011-01-01 till 2011-12-20.

¹⁴ Se p. 6.0 i Leveransavtal mellan Sveriges Domstolar och Timecut AB (DV dnr 1181-2010)

Ovan angivna förändringar har mot bakgrund av vad som anförts lett till svårigheter att ur befintliga redovisnings- och målhanteringssystem få fram ett så korrekt underlag som hade varit önskvärt. Att manuellt ta fram uppgifterna skulle, även om ett representativt urval av tingsrätter skulle granskas, innebära att samtliga domstolens fakturor gällande kungörande under en längre tid skulle behöva gås igenom. Angiven metod skulle möjligen ge ett någorlunda rättvist underlag för att definiera en årlig faktisk kostnad för kungörande på sätt som definierats i avsnittet ovan. Med hänsyn till att fakturering regelmässigt sker månadsvis gemensamt för samtliga annonseringar hos PoIT respektive hos Timecut AB skulle en sådan granskning innebära ett omfattande arbete för domstolarna. Inom ramen för uppdragets genomförandetid har Domstolsverket inte funnit det möjligt att göra detta. Domstolsverket har mot bakgrund härav försökt få fram fullgoda alternativa underlag för beräkning av kungörandeavgiften.

Domstolsverkets totala kungörandekostnader under posten ”konkurs och företagsrekonstruktion” uppgick 2009 till cirka 20 mnkr, 2010 till cirka 20,27 mnkr och 2011 till cirka 18,87 mnkr. Staten får viss täckning för dessa kostnader genom kungörandeavgifterna. Intäkterna från kungörandeavgifterna uppgick 2009 till 7,8 mnkr, 2010 till 9, 1 mnkr och 2011 till 9,4 mnkr. Påpekas bör att kostnadsunderlaget även torde omfatta domstolarnas kostnader för kungörelsedelgivning av konkursansökan respektive ansökan om företagsrekonstruktion samt kostnader för efterbevakning. De uppräknade kostnaderna är dock inte kungörandeavgiften avsedd att täcka (se närmare om detta i avsnitt 4.5.2 ovan).

Från Bolagsverket har Domstolsverket fått uppgifter om antalet publicerade annonser som rör konkurser och ackordsförhandlingar för åren 2009-2011. Av underlaget framgår bland annat antalet publiceringar rörande konkursbeslut och utdelningsförslag. Med hänsyn till att de konkurser som avslutas med avskrivning enligt 10 kapitlet konkurslagen inte kungörs, framgår dessa inte av underlaget. Eftersom en konkurs, som huvudregel, avslutas antingen genom ett avskrivningsbeslut eller genom att tingsrätten fastställer ett utdelningsförslag (10 kap. 1 §, 11 kap. 1 § och 18 § KonkL) är det emellertid möjligt att ur underlaget erhålla ett uppskattat antal avskrivningskonkurser.

Utifrån referensgruppens erfarenheter gällande kungörande i konkurs är det möjligt att uppställa en huvudregel innebärande att det i avskrivningskonkurser sker en kungörelse (av konkursbeslutet), medan det i utdelningskonkurser sker två kungörelser (av konkursbeslutet och av utdelningsförslaget jämte slutredovisningen). Till huvudregeln finns naturligtvis undantag vilket innebär att det kan förekomma fler kungörelser i såväl avskrivnings- som utdelningskonkurserna. Detta gäller framförallt i utdelningskonkurserna där exempelvis beslut om bevakningsförfarande kan förekomma. Huvudregeln innebär att för varje utdelningskonkurs är kungörandekostnaden det dubbla i jämförelse med en avskrivningskonkurs. Vid beräkningarna har Domstolsverket även för ackordsförhandlingar utgått från en huvudregel innebärande att endast en annons kungörs.

En tillämpning av huvudregeln, utifrån den fördelning av utdelningskonkurser och avskrivningskonkurser som underlaget från Bolagsverket medger, applicerat på de kostnadsunderlag som anges ovan, ger en *beräknad* kungörandekostnad för utdelningskonkurser om mellan 3 670 kr och 4 070 kr.

Utöver de felmarginaler som ovan identifierats i anslutning till den tillämpade huvudregeln förekommer även i kostnadsunderlaget vissa kungörandekostnader, exempelvis olika delgivningskostnader och kostnader för efterbevakning, vilka enligt definitionen inte ska omfattas. Även mot bakgrund av att periodiseringseffekter uppstår, bestående dels av att konkursärenden har en genomsnittlig handläggningstid i tingsrätt som närmar sig ett år och dels av att fakturering och redovisning sker retroaktivt, måste man läsa resultaten med viss försiktighet.

Som en referens kan nämnas att en fördelning av de totala kungörandekostnaderna på antalet meddelade konkursbeslut och beslut av offentligt ackord ger en genomsnittlig kostnad för samtliga dessa ärenden för 2011 om 2 540kr¹⁵.

Beräkningarna ovan är följaktligen inte direkt tillämpliga vid bestämmande av avgiftens storlek utan får tillsammans med den genomsnittliga kostnaden tjäna som ett riktmärke vid avgiftsbestämningen.

11.3 Bedömning och förslag

Med hänsyn till att beräkningarna som redovisas ovan är uppskattade och innehåller flera kända felmarginaler är det Domstolsverkets uppfattning att resultaten måste läsas med försiktighet. Detta leder enligt vår mening fram till slutsatsen att det inte finns skäl att ta ut en högre avgift än den rådande. Även de faktiska förhållandena hänförliga till att tingsrättens arbetsuppgifter och rutiner vid annonsering och kungörande har förändrats sedan kungörandeavgiften infördes talar för att kungörandeavgiften, trots att den inte har justerats på över 20 år, inte bör höjas.

Domstolsverket föreslår därför att kungörandeavgiften oförändrat ska uppgå till 3 000 kr. För att möjliggöra en uppföljning av kostnadsutvecklingen bör kungörandeavgifterna, i samband med att ansökningsavgifterna vart tredje år ses över och beräknas, också bli föremål för översyn. Avgifterna ska bestämmas schablonmässigt med hänsyn tagen till utvecklingen av kungörandekostnaderna i enlighet med motsvarande beräkningar som redovisats i avsnittet ovan. På liknande sätt som för ansökningsavgifterna föreslås följaktligen att Domstolsverket före utgången av mars månad vart tredje år ska ge in underlag till regeringen för beräkning av kungörandeavgiften.

¹⁵ Beräkningen baseras på intäkterna från kungörandeavgifterna för 2011 (18 868 806 kr) uppgifterna från Bolagsverket om antalet publicerade annonser om konkursbeslut (7 342) och ackordsförhandlingar (85) för 2011.

12 Tilläggsavgift för överlämnade mål från bland annat Kronofogdemyndigheten

Domstolsverkets förslag: För mål som överlämnas till tingsrätt för fortsatt handläggning ska en tilläggsavgift tas ut av sökanden. Tilläggsavgiften ska motsvara hälften av det belopp som sökanden skulle ha betalat om målet hade inletts genom en ansökan om stämning. Om tilläggsavgiften inte betalas ska målet avvisas från vidare handläggning vid tingsrätten.

Tilläggsavgiften ska behandlas som en rättegångskostnad.

Nedan angivna förslag om tilläggsavgifter får anses ligga utanför ramen för Domstolsverkets uppdrag. Med hänsyn särskilt till de avgiftshöjningar som verket föreslår för mål och ärenden vid domstol och till den arbetsinsats som de överlämnade målen vållar domstolarna (se vidare om detta nedan) har Domstolsverket trots detta valt att redovisa ett förslag innebärande att tilläggsavgifter bör införas.

I förarbetena till domstolsavgiftsförordningen föreslogs att olika avgiftsnivåer skulle tas ut för dispositiva tvistemål respektive för mål om lagsökning- och betalningsföreläggande, vilka fram till den 31 december 1991 handlades vid tingsrätterna. För att hindra att en borgenär startar processen med en ansökan om betalningsföreläggande i syfte att undgå den högre ansökningsavgiften, föreslog utredningen att skillnaden i ansökningsavgift mellan målgrupperna skulle tas ut i form av en tilläggsavgift i samband med hänskjutande till rättegång (Ds B 1980:7 s. 13, 147-150, 168). Regeringen bemötte aldrig förslaget (se prop. 1981/82:31 och prop. 1986/87:26) och någon tilläggsavgift kom aldrig att införas i förordningen. I förarbetena till överförandet av den summariska processen till Kronofogdemyndigheten uttalades att avgift för den fortsatta handläggningen för närvarande inte tas ut när målen hänskjuts till rättegång och att så inte heller borde ske i det nya systemet där målen inleds hos Kronofogdemyndigheten (prop. 1989/90:85 s. 73).

Domstolsverket anser av flera skäl att det finns anledning att åter föreslå att en tilläggsavgift ska tas ut för de mål som enligt 36 och 54 §§ lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning överlämnas till tingsrätt. Domstolsverket föreslår för ordinära tvistemål och FT-mål ansökningsavgifter om 2 850 kr respektive 1 900 kr (se mer om detta i avsnitten 10.5, 10.6 och 10.11 ovan). Avgifterna är således flera gånger högre än den ansökningsavgift om 300 kr som f.n. tas ut för ansökan om betalningsföreläggande och handräckning vid Kronofogdemyndigheten. Det ekonomiska motivet att inleda processen vid Kronofogdemyndigheten för att undgå en högre ansökningsavgift torde därför ha blivit än större, varför skäl finns att ta ut en tilläggsavgift för överlämnade mål. Ett annat skäl är att en tilläggsavgift, som Domstolsverket föreslår i slutändan ska drabba svaranden, i viss mån torde hindra ogrundade bestridanden som endast har till syfte att skjuta upp betalning. Som redogjorts för ovan är det framförallt bland tvistemålen som Domstolsverket bedömer att obefogade tvister förekommer. En tilläggsavgift skulle i detta avseende bidra till att dessa mål avgörs inom ramen för den summariska processen och inte tynger domstolens arbete. En tilläggsavgift ligger även i linje med den grundläggande tanken bakom avgiftsuttaget vid domstolarna – nämligen att den som vänder sig

till domstol ska bidra till att täcka den kostnad som drabbar det allmänna (se prop. 1964:75 s. 309). Ett överlämnat mål medför ytterligare kostnader för processen vid domstolen, varför det enligt Domstolsverkets uppfattning är rimligt att en tilläggsavgift tas ut för att täcka del av domstolens handläggningskostnad. Ett införande av en tilläggsavgift kommer visserligen också medföra att domstolarna åläggs delvis nya uppgifter som i sig innebär en viss fördyring.

Vid bestämmande av tilläggsavgiftens storlek har Domstolsverket övervägt två alternativ. Båda alternativen tar viss hänsyn till den ansökningsavgift som sökanden får betala för Kronofogdemyndighetens handläggning. Det första alternativet innebär att tilläggsavgiften bör motsvara hälften av den ansökningsavgift som skulle ha tagits ut om målet hade inletts genom en ansökan om stämning. Det andra alternativet innebär att tilläggsavgiften bör motsvara den ansökningsavgift som skulle ha tagits ut om målet hade inletts genom en ansökan om stämning med avräkning för den ansökningsavgift som tagits ut vid Kronofogdemyndigheten. Det sistnämnda alternativet innebär att eventuella framtida höjningar av ansökningsavgiften vid Kronofogdemyndigheten aldrig kommer att medföra att den sammanlagda avgiften för överlämnade mål kommer att överstiga vad det skulle kosta att inleda ett mål direkt vid domstol. För att ytterligare tydliggöra det ekonomiska incitamentet (se även 18 kap. 3 a § RB angående begränsningar i rätten till ersättning för rättegångskostnader för mål som borde ha inletts genom en ansökan om betalningsföreläggande) för parterna att inleda ett mål vid Kronofogdemyndigheten har Domstolsverket emellertid valt att stanna för att föreslå att tilläggsavgiften ska motsvara hälften av den ansökningsavgift som sökanden hade haft att betala om målet hade inletts genom en ansökan om stämning. Vid bestämmande av ansökningsavgiftens storlek ska den avgift som gällde enligt förordningen vid den tidpunkt när ansökan om betalningsföreläggande eller handräckning gavs in till Kronofogdemyndigheten tillämpas.

Liksom gäller vid ansökningsavgiften föreslår Domstolsverket att tilläggsavgiften ska göras till en nödvändig processförutsättning. Utebliven betalning ska alltså leda till att målet avvisas. I de situationer där målet har överlämnats efter ansökan om återvinning är det, för att återställa förhållandena som de var före utslaget, nödvändigt att Kronofogdemyndighetens utslag undanröjs i samband med ett beslut om avvisning. Det blir alltså fråga om samma förfarande som när domstolen efter sökandens återkallelse avskriver ett överlämnat mål i vilket ett utslag har meddelats. Liksom i den angivna situationen får domstolens beslut inte rättskraft. Domstolsverket föreslår mot bakgrund av ovan att det införs en ny 60 b § i lagen (1990:746) om betalningsföreläggande och handräckning som tar sikte på avvisning och undanröjande.

Enligt Domstolsverket är det rimligt att tilläggsavgiften, liksom ansökningsavgiften, behandlas som en rättegångskostnad, varför behov finns av följdändringar även i 18 kap. 8 a § RB.

Summariska förfaranden finns även beträffande administrativ hävning av varumärken (3 kap. 5 § varumärkeslagen [2010:1877]) respektive administrativ hävning av firmanamn (16 b § firmalagen [1974:156]). Vid svarandens bestridande och sökandens begäran eller vid ansökan om återvinning överlämnas dessa ärenden till domstol för vidare handläggning utan att någon avgift tas ut.

Domstolsverket är av uppfattningen att dessa ärenden också bör omfattas av den föreslagna bestämmelsen om tilläggsavgift. Liksom för överlämnade mål från Kronofogdemyndigheten finns behov av ovan angivna följdändringar.

Ett införande av tilläggsavgifter enligt förslaget ovan innebär att parterna redan under handläggningen av målet hos Kronofogdemyndigheten måste underrättas om reglerna om tilläggsavgift för överlämnade mål och om effekten av att en tilläggsavgift inte betalas.

Förslaget om tilläggsavgifter är helt fristående från Domstolsverkets förslag i övrigt och ett införande endast av Domstolsverkets huvudförslag om ansöknings- och kungörandeavgifter skulle innebära att Domstolsverkets övriga författningsförslag (under avsnitten 2.2–2.5) inte behöver genomföras. Om förslaget om tilläggsavgifter inte blir aktuellt behöver förordningsförslaget under avsnitt 2.1 justeras i mindre mån. Paragraferna 4 a–4 b måste tas bort och i 1 och 2 §§ samt i 17-18 §§ måste vad som sägs om *tilläggsavgift* tas bort.

13 Index och indexuppräknings av dagens avgiftsnivåer

Domstolsverkets bedömning: Dagens avgifter ska räknas upp med konsumentprisindex eftersom detta mått speglar samhällets kostnadsutveckling.

Av regeringens uppdrag till Domstolsverket framgår att verket bör göra en indexuppräknings av dagens avgiftsnivåer. Valet av index ska motiveras och skillnaden mellan index och de nya avgifter som föreslås ska förklaras.

Index används för att justera belopp, ofta priser eller kostnader, för att få fram värden som är jämförbara med varandra. En indexuppräknings innebär, till skillnad från en faktisk kostnadsräkning, en schabloniserad uppräknings. Tanken är att beloppet mellan två tidpunkter procentuellt ska förändras lika mycket som index. Valet av index styrs av vilken del av en verksamhets kostnader som man vill ha täckning för. Utöver det bör även utredas vilka ekonomiska mål, dvs. vilken ekonomisk täckning verksamheten eftersträvar. Utifrån dessa utgångspunkter har Domstolsverket vid indexuppräknings av ansöknings- och kungörandeavgifterna valt att närmare redogöra för tre nedan angivna index.

13.1 Konsumentprisindex

Konsumentprisindex (KPI) anses vara det mest använda måttet för uppräknings av avgifter och priser. KPI är det officiella måttet på konsumentprisernas förändringar i Sverige och avser att visa hur konsumentpriserna i genomsnitt utvecklar sig för hela den privata inhemska konsumtionen, de priser konsumenterna faktiskt betalar. Direkta skatter och sociala förmåner beaktas inte vid indexberäkningarna.

KPI är konstruerat som en kedjeindex med årslänkar. Varje årslänk mäter förändringen av den genomsnittliga prisnivån under respektive år i förhållande till den genomsnittliga prisnivån under föregående år. I denna länk beaktas även prisförändringar som av olika skäl inte kunnat införas i beräkningarna under det löpande året (Statistiska centralbyrån, Sammanställning av SCB:s olika index, 2010, s. 9, 15).

13.2 Implicitprisindex

Eftersom Domstolsverket använder implicitprisindex (de totala statliga konsumtionsutgifterna) för omräkning av de styckkostnader som verket varje år tar fram är det relevant att redogöra för detta index och överväga om det är lämpligt för uppräknings av ansökningsavgifterna.

Ett implicitprisindex är ett index som beräknas genom att ett värde i löpande priser (de priser som faktiskt råder under olika perioder eller vid olika tidpunkter) divideras med ett värde i fasta priser (penningvärdet hålls konstant vid beräkningar och jämförelser av ekonomiska förhållanden vid olika tidpunkter). Implicitprisindex för statliga konsumtionsutgifter totalt, kan sägas spegla inflationen inom statlig sektor i stort (Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken, SOU 2002:118, bilaga 3, s. 156).

13.3 Annonskostnadsindex

Det mest relevanta index att använda vid uppräknings av kungörandekostnader är ett index som har sin grund i prisutvecklingen för annonskostnader. Detta är inget officiellt index, utan beräkningar görs av Statistiska centralbyrån efter beställningar, vilka debiteras beställaren.

13.4 Val av index

För att beräkningen av avgifterna med hjälp av ett index ska bli så rättvisande som möjligt är det å ena sidan viktigt att använda ett index som ligger så nära de aktuella kostnaderna som möjligt. Det skulle för uppräknings av ansökningsavgifterna innebära att implicitprisindex för statliga konsumtionsavgifter vore lämpligt att använda och att ett annonskostnadsindex vore lämpligt att använda för uppräknings av kungörandavgifterna. Å andra sidan påverkas valet av index även av andra hänsyn såsom ändamålet för uppräknings. Om ändamålet är att nå full täckning för statens kostnader och att avgiftsnivåerna ska spegla denna kostnadsutveckling vore det naturligt att välja de index som nyss nämnts. Eftersom så inte är fallet och med hänsyn till att domstolens tjänster används av enskilda samhällsmedborgare är vår uppfattning att det i stället finns skäl att använda ett uppräkningsmått som speglar samhällets kostnadsutveckling. KPI speglar just samhällets kostnadsutveckling och Domstolsverket har därför stannat för att räkna upp både ansöknings- och kungörandavgifterna enligt detta index. Som uppräkningsindex har 2012 års oktoberindex på 314,59 använts.

13.5 KPI-uppräknings av dagens avgiftsnivåer och föreslagna avgiftsnivåer

Målkategori	Tvistemål					Enskilt åtal
	Gemensam ansökan	FT-mål	Tvistemål	Familjemål	Miljömål	
Aktuella avgiftsnivåer	450 kr	450 kr	450 kr	450 kr	450 kr	450 kr
Indexuppräknade aktuella avgiftsnivåer	551 kr ¹	551 kr ¹	551 kr ¹	551 kr ¹	551 kr ¹	551 kr ¹
Föreslagna avgiftsnivåer	950 kr	1 900 kr	2 850 kr	950 kr	2 850 kr	2 850 kr

¹ Senaste omräkningstidpunkt 1 oktober 1995

Målkategori	Domstolsärenden			Konkurs- ärende*	Kungörande avgifter
	Allmänna domstols- ärenden	Protokoll för fram- tida säkerhet	Verkställ- barhets- förklaring **		
Aktuella avgifts- nivåer	375 kr	275 kr	750 kr	500 kr	3 000 kr
Indexuppräknade aktuella avgifts- nivåer	459 kr ¹	416 kr ²	753 kr ³	614 kr ⁴	4 533 kr ²
Föreslagna avgiftsnivåer	950 kr	950 kr	950 kr	2 850 kr	3 000 kr

* och ärenden om företagsrekonstruktion

**enligt lagen (2011:860)

¹ Senaste omräkningstidpunkt 1 oktober 1995

² Senaste omräkningstidpunkt 1 juli 1990

³ Senaste omräkningstidpunkt 1 oktober 2011

⁴ Senaste omräkningstidpunkt 1 september 1996

Förklaringen till skillnaderna i beloppen ligger således i att dagens avgifter är beräknade utifrån schabloner, medan de föreslagna avgifterna är beräknade utifrån en metod. När det gäller kungörandeavgiften föreslår Domstolsverket, mot bakgrund bland annat av att det inte längre är möjligt att bestämma avgiften såsom tidigare gjorts, att avgiften ska bestämmas enligt schablon. Bakgrunden till att Domstolsverket föreslår en oförändrad avgift, som alltså blir lägre än den indexuppräknade avgiften, är främst de effektiviseringar med kostnadsminskningar som följd som identifierats avseende kungörandekostnaderna (se mer om detta i avsnitt 11).

14 Ekonomiska konsekvenser

14.1 Ansöknings- och tilläggsavgifter

Domstolsverkets bedömning: Baserat på tillströmningen av de mål- och ärendekategorier som är förenade med ansökningsavgift till tingsrätterna under 2011, den föreslagna metoden samt de föreslagna avgiftsnivåerna skulle intäkterna av ansökningsavgifter komma att uppgå till drygt 121,9 mnkr. Intäkterna av de föreslagna tilläggsavgifterna för mål som överlämnats främst från Kronofogdemyndigheten skulle, beräknat på samma sätt, komma att uppgå till drygt 25,1 mnkr. Differensen mellan 2011 års faktiska intäkter och de intäkter som beräknats i enlighet med förslaget skulle vara omkring 111,4 mnkr och de totala intäkterna skulle uppgå till cirka 147 mnkr.

Domstolsverkets förslag till ny metod för att bestämma ansökningsavgifter, förslaget om förhöjda ansökningsavgifter samt förslaget om tilläggsavgifter innebär att statens intäkter kommer att öka. År 2011 var de totala intäkterna av ansökningsavgifter drygt 35,6 mnkr. Baserat på tillströmningen av de mål- och ärendekategorier som är förenade med ansökningsavgift till tingsrätterna under 2011, den föreslagna metoden samt de föreslagna avgiftsnivåerna skulle intäkterna av ansökningsavgifter komma att uppgå till drygt 121,9 mnkr. Intäkterna av de föreslagna tilläggsavgifterna för mål som överlämnats främst från Kronofogdemyndigheten skulle, beräknat på samma sätt, komma att uppgå till drygt 25,1 mnkr. Differensen mellan 2011 års faktiska intäkter och de intäkter som beräknats i enlighet med förslaget skulle således vara omkring 111,4 mnkr och de totala intäkterna skulle uppgå till cirka 147 mnkr.

Volymförändringar av inkomna mål och ärenden vid tingsrätterna påverkar naturligtvis intäkterna av ansöknings- och tilläggsavgifter. De förhöjda avgiftsnivåerna och tilläggsavgifterna kan förväntas ha en viss styrande effekt på antalet inkomna mål och ärenden. En del av de mål och ärenden som måste anses obefogade och som inte bör belasta Sveriges Domstolars resurser bör med dessa förändringar minska. Sannolikt kommer denna effekt att bli tydligast när det gäller övriga tvistemål och FT-mål och kanske särskilt FT-mål som överlämnats från Kronofogdemyndigheten. Hur stort genomslag den styrande effekten kommer att få är däremot inte möjligt att bedöma innan de föreslagna avgifterna tillämpats under en tid.

14.2 Kungörandeavgifter

Domstolsverkets bedömning: I princip kommer kungörandekostnaderna och kungörandegifterna att ligga på, i stort sett, samma nivå och några egentliga ekonomiska konsekvenser uppstår därför inte.

Enligt den nuvarande principen ska kungörandeavgifterna beräknas utifrån att full kostnadstäckning eftersträvas för statens kostnader för kungörelser som utfärdas i utdelningskonkurser, bortsett från kungörelser om efterbevakning. En enskild konkurs ska inte belastas av kostnader som inte kan hänföras till just den konkursen. I ett enskilt ärende är avgiften dock i realiteten en schablon. Detta på grund av att de faktiska kungörandekostnaderna skiljer sig

åt beroende på i vilken tidning en annons förs in. I princip kommer kungörandekostnaderna och kungörandegifterna att ligga på, i stort sett, samma nivå och några egentliga ekonomiska konsekvenser uppstår därför inte.

Regeringsbeslut

I:2

2011-09-01

Ju2011/5946/DOM

Justitiedepartementet

Domstolsverket
551 81 Jönköping

Uppdrag till Domstolsverket angående ansöknings- och kungörandeavgifterna vid de allmänna domstolarna

Regerings beslut

Regeringen ger Domstolsverket i uppdrag att överväga om det bör införas nya principer för uttaget av de ansöknings- och kungörandeavgifter som gäller enligt förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna.

Om Domstolsverket bedömer att nya principer bör införas ska verket lämna förslag till hur dessa kan formuleras och i samband därmed också ange nya nivåer för avgifterna med utgångspunkt från de föreslagna principerna.

Om Domstolsverket bedömer att nya principer inte bör införas ska verket föreslå nya avgiftsnivåer med utgångspunkt från de riktlinjer som gäller i dag.

Verket ska lämna de författningsförslag och förslag i övrigt som uppdraget föranleder. Verket ska vidare redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som lämnas.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 25 maj 2012.

Bakgrund

I förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna regleras dels avgifter för ansökningar (ansökningsavgifter), dels avgifter för kungörande i konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion (kungörandeavgifter). Avgifterna ska fastställas av domstolen och betalas till staten med de belopp som anges i en särskild avgiftslista som är upptagen i en bilaga till förordningen.

Avgiftsuttaget vid de allmänna domstolarna bygger på den av riksdagen antagna grundsatsen att den som vänder sig till en domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som däri-genom drabbar det allmänna (prop. 1964:65, SkU 1964:42).

Det finns vissa riktlinjer för hur stort detta bidrag ska vara. I prop. 1981/82:31 om avgifter vid tingsrätt m.m. formulerade regeringen vissa ekonomiska mål för domstolarnas avgiftsbelagda verksamhet. För verksamheten vid inskrivningsmyndigheterna sades att samtliga kostnader ska täckas med avgifter. Även beträffande mål om lagsökning och betalningsföreläggande sades att full kostnadstäckning ska gälla. Beträffande övriga tvistemål och ärenden sades däremot att exakta ekonomiska mål inte bör sättas upp för arbetet vid domstolarnas mål-enheter. I stället bör schablonmässigt bestämda avgifter tas ut, vilka bör fastställas av regeringen med den begränsningen att avgifterna inte sätts högre än kostnaderna. Vidare sades att det ankommer på Domstols-verket som huvudman för domstolsväsendet att följa utvecklingen på området och föreslå de ändringar i avgiftsuttaget som kan anses påkallade (a. prop. s. 10). Riksdagen godkände propositionen (SkU 1981/82:15, rskr. 1981/82:62).

I samband med införandet av förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna föreslog regeringen enhetliga kungörandeavgifter i konkurs- och ackordsärenden. När det gäller kungörandeavgifterna ut-talade regeringen att de bör beräknas så, att staten totalt sett får täckning för sina utlägg för de kungörelser som konkursdomaren utfärdar i sam-band med konkurser bortsett från kungörelser om efterbevakning (prop. 1986/87:26 s. 11 f.). Regeringens förslag godkändes av riksdagen (JuU 1986/87:13, rskr. 1986/87:89).

Avgifterna för t.ex. ansökan om stämning i tvistemål och om enskilt åtal uppgår till 450 kr och fastställdes år 1995. Kungörandeavgiften i kon-kursärenden uppgår sedan år 1990 till 3 000 kr.

Skälen för regeringens beslut

Uttaget av avgifter vid de allmänna domstolarna bör även fortsättnings-vis bygga på grundsatsen att den som vänder sig till en domstol och tar dess tjänster i anspråk också ska bidra till att täcka den kostnad som däri-genom drabbar det allmänna.

Det saknas i dag tydliga principer för hur avgifternas storlek ska bestäm-mas. Någon justering av avgiftsnivåerna har inte skett sedan mitten av 1990-talet.

Genom tydliga principer för fastställandet av avgifternas storlek blir det möjligt att regelbundet följa upp avgiftsuttaget och, när så är motiverat,

justera avgiftsnivåerna. Det finns skäl att nu på nytt överväga vilka principer som bör gälla för uttaget av avgifter vid allmän domstol.

Domstolsverket ges därför i uppdrag att överväga om det bör införas nya principer för uttaget av de ansöknings- och kungörandeavgifter som gäller enligt förordningen (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna.

Om Domstolsverket bedömer att nya principer bör införas ska verket lämna förslag till hur dessa kan formuleras och i samband därmed också ange nya nivåer för avgifterna med utgångspunkt från de föreslagna principerna.

Om Domstolsverket bedömer att nya principer inte bör införas ska verket föreslå nya avgiftsnivåer med utgångspunkt från de riktlinjer som gäller i dag.

Domstolsverket bör som en del av sin utredning göra en indexuppräknings av dagens avgiftsnivåer. Valet av index ska motiveras. Skillnaden mellan index och de nya avgifter som föreslås ska förklaras.

Domstolsverket ska lämna de författningsförslag och förslag i övrigt som uppdraget föranleder. Verket ska vidare redovisa de ekonomiska konsekvenserna av de förslag som lämnas.

På regeringens vägnar

Beatrice Ask

Anne Rapp

Kopia till

Fi/BA

Regeringskansliets rättsdatabaser

Post 1 av 1 i SFST

[Länk till register](#)

Observera att det kan förekomma fel i författningstexterna. Bilagor till författningarna saknas. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen.

SFS nr: **1987:452**Departement/
myndighet: **Justitiedepartementet DOM**Rubrik: **Förordning (1987:452) om avgifter vid de allmänna domstolarna**Utfärdad: **1987-05-21**Ändring införd: **t.o.m. SFS 2011:980**

1 § Denna förordning gäller avgifter för ansökningar (ansökningsavgifter) och för kungörande i konkurs- och ackordsärenden (kungörandeavgifter) vid allmän domstol. Det som föreskrivs i denna förordning om allmän domstol gäller även mark- och miljödomstol.

Avgiften ska fastställas av domstolen och betalas till staten i de fall och med de belopp som anges i en särskild avgiftslista (Bilaga).

Särskilda bestämmelser om avgifter för mark- och miljödomstols verksamhet finns i förordningen (1998:940) om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken. Förordning (2010:987).

2 § Ansökningsavgift ska betalas av den som anhängiggör ett mål eller ett ärende.

Kungörandeavgift i konkursärenden ska betalas av konkursboet och i ärenden om företagsrekonstruktion av gäldenären. Förordning (2008:173).

3 § Befriade från skyldigheten att betala avgifter enligt denna förordning är

1. sådan domstol eller skiljedomstol som ska avgöra tvist mellan stater och annat internationellt organ som bildats för behandling av sådan tvist, i mål eller ärende som handläggs enligt lagen (1946:818) om bevisupptagning åt vissa internationella organ,

2. utländsk domstol i mål eller ärende som handläggs enligt lagen (1946:816) om bevisupptagning åt sådan domstol eller lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,

3. den som ansöker om att själv bli försatt i konkurs, i fråga om ansökningsavgiften,

4. sådan utländsk myndighet som avses i 18 kap. 18 § första stycket sjölagen (1994:1009) i ärende om sjöförklaring. Förordning (2008:173).

4 § Ansökningsavgift skall betalas när målet eller ärendet inleds. Bestämmelser om avvisning på grund av utebliven betalning av ansökningsavgiften finns i 42 kap. 4 § och 47 kap. 4 § rättegångsbalken och 10 § lagen (1996:242) om domstolsärenden. Förordning (1996:396).

5 § Ansökningsavgiften skall betalas tillbaka om rättshjälp enligt rättshjälpslagen (1996:1619) har beviljats den part som har betalat avgiften. Förordning (1999:66).

6 § Kungörandeavgifter i konkursärenden eller ackordsärenden skall betalas när beslut om konkursen eller ackordsförhandlingen har meddelats.

7 § Har upphävts genom förordning (2008:173).

8 § Har upphävts genom förordning (2008:173).

9 § Beslut om avgift enligt denna förordning får överklagas hos Domstolsverket. Skrivelsen med överklagandet ska ha kommit in till den domstol som meddelade beslutet inom ett år från den dag då avgiften betalades.

Den omständigheten att skrivelsen med överklagandet getts in till Domstolsverket utgör inte något hinder mot att överklagandet tas upp till prövning, om handlingarna har kommit in före överklagandetidens utgång.

Domstolsverkets beslut får inte överklagas. Förordning (2008:173).

10 § Domstolsverket får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av denna förordning.

11 § Hos den domstol som fastställer avgift enligt denna förordning ska ett exemplar av förordningen hållas tillgänglig för allmänheten. Förordning (2008:173).

12 § Har upphävts genom förordning (2008:173).

Övergångsbestämmelser

1987:452

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1987 då förordningen (1975:1129) om expeditionsavgift vid centralnämnden för fastighetsdata upphör att gälla.

2. Ansökningsavgifter för mål eller ärenden som har anhängiggjorts före ikraftträdandet skall bestämmas enligt expeditionskungörelsen (1964:618). Förordning (1988:11).

3. Har kungörelse utfärdats efter ikraftträdandet i dessförinnan anhängiggjorda mål eller ärenden som avser annat än konkurs och ackord skall kungörelsekostnader tas ut enligt de äldre reglerna.

4. Har kungörelse utfärdats om konkursbeslut eller ackordsförhandling efter ikraftträdandet i dessförinnan anhängiggjorda ärenden skall kungörandeavgift tas ut enligt denna förordning. Har sådan kungörelse utfärdats före ikraftträdandet, skall kostnaderna för de ytterligare

kungörelser som efter ikraftträdandet utfärdas i ärendet stanna på statsverket.

1987:1117

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser gäller dock fortfarande i fråga om angelägenheter som handläggs enligt lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden.

1988:11

Denna förordning träder i kraft den 1 februari 1988.

Äldre bestämmelser om kungörandeavgift gäller fortfarande i de konkurser där beslut om konkursen eller ackordsförhandlingen har meddelats före den 1 februari 1988.

1990:437

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1990.

Äldre bestämmelser om kungörandeavgift gäller fortfarande i de ärenden där beslut om konkursen eller ackordsförhandlingen har meddelats före den 1 juli 1990.

1998:939

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1999.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om ansökningar som har anhängiggjorts före ikraftträdandet.

2001:428

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2001. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för ansökan om anstånd enligt 18 kap. 7 § ärvdabalken som har kommit in till tingsrätten före ikraftträdandet.

2005:159

Denna förordning träder i kraft den 1 maj 2005. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för expeditioner som har utfärdats före ikraftträdandet.

2008:173

1. Denna förordning träder i kraft den 1 juni 2008.

2. Vid överklagande av ett beslut som har meddelats före ikraftträdandet ska äldre bestämmelser tillämpas.

Bilaga

Avgiftslista

1 Ansökningsavgifter

Mål

Kr.

Ansökan varigenom tvistemål anhängiggörs. Med tvistemål avses i denna förordning även mål och ärenden vid mark- och miljödömsstol med undantag av mål om utdömmande av vite efter särskild ansökan av myndighet och mål för vilka avgift tas ut

enligt 2 eller 3 kap. förordningen (1998:940) om avgifter för
prövning och tillsyn enligt miljöbalken, samt mål enligt
förordningen (EG) nr 861/2007 av den 11 juli 2007 om
inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande 450

Ansökan varigenom enskilt åtal anhängiggörs 450

Allmänna domstolsärenden

Ansökan varigenom det anhängiggörs ett ärende om
adoption, vårdnad eller umgängesrätt,
namn enligt namnlagen (1982:670),
testamentsvittnesförhör,
förordnande av boutredningsman, bodelningsförrättare eller
skiftesman,
tillstånd till försäljning m.m. enligt 7 kap. 8 §
äktenskapsbalken eller 24 § sambolagen (2003:376),
beslut om särskild förvaltning enligt 9 kap. 8 §
äktenskapsbalken,
förordnande om rätt att bo kvar i det gemensamma hemmet
enligt 18 kap. 2 § äktenskapsbalken eller 28 § sambolagen
(2003:376),
tillstånd till försäljning av fast egendom eller tomträtt
enligt 19 kap. 13 § ärvdabalken,
förordnande enligt 3 eller 6 § lagen (1904:48 s. 1) om
samäganderätt,
tillstånd till fusion enligt 12 kap. lagen (1987:667) om
ekonomiska föreningar,
likvidation och förordnande av likvidator enligt 25 kap.
aktiebolagslagen (2005:551), 11 kap. lagen (1987:667) om
ekonomiska föreningar och 2 kap. 37 § lagen (1980:1102) om
handelsbolag och enkla bolag,
entledigande av styrelseledamot eller förvaltare enligt 9
kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220),
kraftlöshetsförklaring av fullmakt enligt 17 § lagen
(1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på
förmögenhetsrättens område,
förordnande enligt lagen (1929:145) om skiljemän,
förordnande av sammanträdesledare enligt 7 och 20 §§ lagen
(1973:1150) om förvaltning av samfälligheter,
blodundersökning enligt lagen (1958:642) om blodundersökning
m.m. vid utredning av faderskap,
sjöförklaring,
entledigande av någon annan än sökanden från ett uppdrag som
angetts ovan,

informationsföreläggande enligt 53 c § lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, 57 c § patentlagen (1967:837), 35 c § mönsterskyddslagen (1970:485), 18 b § firmalagen (1974:156), 9 c § lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter, 9 kap. 5 a § växtförädlarrättslagen (1997:306) eller 9 kap. 1 § varumärkeslagen (2010:1877).....	375
Ansökan avseende	
intagande i protokoll för framtida säkerhet.....	275
Ansökan avseende	
verkställbarhetsförklaring enligt lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister.....	750
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion	
Ansökan varigenom ett konkursärende anhängiggörs	500
Ansökan varigenom ett ärende om företagsrekonstruktion anhängiggörs.....	500
2 Kungörandeavgifter	
Konkursärenden och ärenden om företagsrekonstruktion.....	3000
Förordning (2011:980).	
